

II. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za rok 2011

Výsledky hospodaření územních rozpočtů v loňském roce byly ovlivněny především nižším plněním daňových příjmů veřejných rozpočtů, zpomalením čerpání transferů na úrovni regionálních rad regionů soudržnosti a také realizací úsporných opatření zapracovaných ve státním rozpočtu na rok 2011 ve vztahu k územním rozpočtům. V souhrnu se tyto skutečnosti promítly nejen v nižším plnění příjmů proti předpokladům rozpočtu, ale současně došlo také k poklesu celkového objemu příjmů územních rozpočtů proti skutečnosti předchozího roku.

Úsporná opatření zapracovaná ve státním rozpočtu na rok 2011 ve vztahu k územním rozpočtům spočívala v částečném krácení neinvestičních i investičních dotací rozpočtovaných v různých kapitolách státního rozpočtu. Zároveň však bylo předpokládáno, že snížení objemu dotací bude obcím a krajům kompenzováno na straně daňových příjmů, neboť v souladu s rozpočtovým určením daní budou participovat na dodatečných daňových příjmech plynoucích z realizace opatření obsažených v programovém prohlášení vlády (například předpokládané zdanění příspěvků na stavební spoření) a z dalších opatření, která mají vliv na výši daňových příjmů obcí a krajů (například snížení slevy na dani na poplatníka).

Ke krácení dotací došlo zejména v části dotací poskytovaných v rámci finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům krajů, k rozpočtům obcí a k rozpočtu hl. m. Prahy, které jsou rozpočtovány v kapitole Všeobecná pokladní správa (přílohy č. 5, 6 a 7 k zákonu o státním rozpočtu na rok 2011). Z důvodu potřeby dosažení úspor schválených v usnesení vlády č. 563 ze dne 11. srpna 2010 byl oproti předchozímu roku snížen objem příspěvku na výkon státní správy zhruba o 1,9 mld. Kč. Ke snížení došlo především v části příspěvků určených pro obce včetně hl. m. Prahy, v případě krajů bylo provedeno krácení nižším procentem, neboť kraje, na rozdíl od obcí, neobdržely v roce 2010 žádné prostředky za účelem odstranění disproportionality mezi výší výdajů na financování agend státní správy a příjmy na jejich krytí. Úsporná opatření byla promítnuta také do dalších dotací a příspěvků poskytovaných obcím a hl. m. Praze v rámci finančních vztahů. Spočívala v tom, že výše dotací a příspěvků nebyla již druhým rokem valorizována a zůstala na úrovni roku 2009, do výše příspěvku na školství, dotací na zdravotnická zařízení a dotací na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím byly promítnuty pouze vlivy vyplývající ze změny počtu obyvatel, počtu žáků, lůžkových kapacit apod.

Úsporná opatření byla ve státním rozpočtu na rok 2011 zohledněna i v části tzv. ostatních dotací poskytovaných územním rozpočtům z kapitoly Všeobecná pokladní správa, zahrnutých v ukazateli „Další prostředky pro územní samosprávné celky.“ Výše dotací určených pro rozpočty obcí (na položce „Dotace na činnosti vykonávané obcemi s rozšířenou působností v oblasti sociálně právní ochrany dětí“ a na položce „Navýšení příspěvku na výkon státní správy v oblasti sociálních služeb pro obce s rozšířenou působností a hl. m. Prahu“), nebyla pro rok 2011 valorizována. Výše dotace určené krajům (na položce „Další prostředky pro územní samosprávné celky“) byla proti rozpočtu předchozího roku mírně snížena. Rovněž v oblasti investičních dotací rozpočtovaných kapitole Všeobecná pokladní správa (ukazatel „Výdaje vedené v informačním systému programového financování EDS/SMVS celkem“) byla respektována potřeba úspor. Nízkou úrovní výdajů na tyto programy ve srovnání s předcházejícími lety pokračovala úsporná opatření nastavená z důvodu ekonomické situace již ve státním rozpočtu na rok 2010. Současně bylo předpokládáno, že územní samosprávné celky budou využívat (zejména v oblasti financování investic) prostředky z fondů EU uvolňované prostřednictvím regionálních operačních programů.

Pokud jde o strukturu transferů poskytovaných územně samosprávným celkům z ostatních kapitol státního rozpočtu, nedošlo v rozpočtu na rok 2011 proti předcházejícím rokům k významnějším změnám. Kapitolou s největším objemem transferů určených pro obce a hl. m. Prahu zůstává kapitola Ministerstva práce a sociálních věcí, z níž jsou převáděny neinvestiční dotace určené zejména na příspěvek na péči, na dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky zdravotně postiženým, jejichž výplatu příjemcům zprostředkovávají obce. Pro rozpočty krajů představuje nejvýznamnější zdroj transferů kapitola Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, z níž jsou převáděny dotace na přímé náklady pro školy a školská zařízení zřizovaná kraji, obcemi a soukromými zřizovateli.

Hodnocení plnění příjmů a výdajů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti za rok 2011 je provedeno samostatně k rozpočtu po všech změnách, tj. k tzv. konečnému rozpočtu (dále jen k rozpočtu), který vedle změn souvisejících s provedenými rozpočtovými opatřeními zahrnuje také změny vyplývající z promítnutí nároků z nespotebovaných výdajů organizačních složek státu.

1. Celkové výsledky hospodaření krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a regionálních rad regionů soudržnosti

Po období každoročních nárůstů celkových příjmů územních rozpočtů (s výjimkou stagnace příjmů v roce 2009) došlo v loňském roce poprvé k situaci, kdy byl na úrovni územních rozpočtů vykázán meziroční pokles příjmů.

Celkový objem příjmů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí (dále jen DSO) a regionálních rad regionů soudržnosti (dále jen regionálních rad) dosáhl **404,1 mld. Kč**, což je o 20,6 mld. Kč méně nežli v roce předchozím (v rozpočtu na rok 2011 bylo předpokládáno, že celkové příjmy územních rozpočtů dosáhnou 451,5 mld. Kč). Meziroční pokles celkových příjmů byl vykázán na úrovni krajů, obcí a regionálních rad, pouze v případě dobrovolných svazků obcí se objem celkových příjmů proti předchozímu roku zvýšil.

Z hlediska struktury hlavních zdrojů příjmů územních rozpočtů se na snížení celkových příjmů podílel především vývoj v části transferů přijímaných územními rozpočty. Jejich celková výše dosáhla 174,3 mld. Kč, což je o 16,1 mld. Kč méně nežli v roce předchozím. Výsledek loňského roku byl zcela odlišný od vývoje v minulých letech, kdy se objem transferů přijatých územními rozpočty meziročně dynamicky zvyšoval (v roce 2009 vzrostl o 24,6 mld. Kč, v roce 2010 vzrostl o 18,9 mld. Kč). Daňové příjmy byly v důsledku nenaplnění předpokládaného celostátního inkasa sdílených daňových příjmů nižší proti předchozímu roku o 0,8 mld. Kč. Pokles byl dále vykázán u kapitálových příjmů (o 4,6 mld. Kč). Meziroční růst příjmů byl vykázán pouze v části nedaňových příjmů (o 1,1 mld. Kč).

Struktura hlavních zdrojů financování jednotlivých částí územních rozpočtů zůstává dlouhodobě stabilní. Hlavním zdrojem financování krajů jsou transfery ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů regionálních rad, v loňském tvořily v souhrnu 62,9 % celkových příjmů krajů. U obcí jsou hlavním zdrojem financování daňové příjmy, které se na celkových příjmech podílely ve výši 51,8 %, podíl transferů ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a regionálních rad činil 29,3 %. Financování činnosti dobrovolných svazků obcí je zajišťováno především transfery z různých úrovní veřejných rozpočtů, které tvořily 78,1 % jejich celkových příjmů. Činnost regionálních rad je téměř výhradně financována prostřednictvím transferů ze státního rozpočtu určených na financování programů spolufinancovaných z fondů EU, ve sledovaném roce tvořily 98,8 % jejich celkových příjmů.

Tabulka č. 9: Bilance příjmů a výdajů územních rozpočtů k 31.12.2011 (po konsolidaci)¹ (v mil. Kč)

	Územní rozpočty celkem				Stupně územních rozpočtů skutečnost k 31.12.2011		
	skutečnost k 31.12.2010	rozpočet 2011 po všech změnách	skutečnost k 31.12.2011	% plnění rozpočtu	obce a DSO	kraje	RRRS
Příjmy celkem	424 707,3	451 460,3	404 104,0	89,5	274 106,0	136 392,9	14 900,6
z toho:							
Daňové příjmy	187 984,2	200 000,0	187 160,6	93,6	141 901,4	45 259,2	.
Nedaňové příjmy	32 184,3	33 230,0	33 290,0	100,2	29 525,3	4 780,5	177,4
Kapitálové příjmy	13 945,7	16 060,0	9 348,7	58,2	8 836,4	512,2	0,1
Přijaté transfery	190 389,3	202 170,3	174 265,9	86,2	93 842,9	85 841,0	14 723,1
Výdaje celkem	425 895,7	462 604,2	406 804,7	87,9	275 003,1	137 888,8	15 100,6
Z toho:							
Běžné výdaje	313 540,9	318 960,2	309 088,0	96,9	194 733,7	119 559,4	1 261,9
Kapitálové výdaje	112 354,8	143 644,0	97 716,7	68,0	80 269,4	18 329,4	13 838,7
Saldo příjmů a výdajů	- 1 188,4	-11 143,9	-2 700,7	.	-897,1	-1 495,9	-200,0

Celkové výdaje územních rozpočtů činily **406,8 mld. Kč**, ve srovnání s rokem předchozím byly nižší o 19,1 mld. Kč. K výraznějšímu poklesu došlo v části investičních výdajů (meziročně o 14,6 mld. Kč), a to především v souvislosti s nižším objemem přijatých investičních transferů. Běžné výdaje územních rozpočtů se snížily zhruba o 4,5 mld. Kč

Hospodaření územních rozpočtů skončilo se **schodkem ve výši 2,7 mld.Kč**. Kraje vykázaly schodek ve výši 1,5 mld. Kč a obce schodek 1,2 mld. Kč. Poprvé od počátku svého fungování vykázaly záporný výsledek hospodaření také regionální rady (schodek 0,2 mld. Kč), naproti tomu DSO ukončily své hospodaření s přebytkem 0,3 mld. Kč. Výsledné saldo hospodaření bylo ve srovnání s předpoklady rozpočtu příznivější. Ve státním rozpočtu byl pro územní rozpočty predikován schodek v souhrnné výši 11,1 mld. Kč, z toho u krajů schodek 3,1 mld. Kč, u obcí 7,7 mld. Kč a DSO 0,3 mld. Kč, na úrovni regionálních rad bylo předpokládáno vyrovnané hospodaření.

Stav finančních prostředků na bankovních účtech rozpočtového hospodaření krajů a obcí (bez příspěvkových organizací) dosáhl ke konci sledovaného roku celkové výše **71,4 mld. Kč**, což znamená meziroční nárůst o 0,8 mld. Kč. Stav finančních prostředků na bankovních účtech se však zvýšil pouze v případě krajů (o 2,0 mld. Kč), na účtech obcí a DSO došlo naopak ke snížení objemu finančních prostředků o 1,2 mld. Kč.

¹ Z důvodu konsolidace, jejímž smyslem je očistit údaje o rozpočtu nebo skutečnosti peněžních operací o interní přesuny peněžních prostředků uvnitř jednotky nebo mezi jednotkami na úrovni sumářů, za které se operace sledují, je součet na úrovni republiky odlišný od součtu jednotlivých úrovní, tj.obcí a DSO, krajů a regionálních rad.

Příjmové, výdajové a finanční operace, které jsou předmětem konsolidace spolu s uvedením úrovně, na které se konsolidace provádí, stanovuje vyhláška č. 449/2009 Sb., o způsobu, termínech a rozsahu údajů předkládaných pro hodnocení plnění státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů, rozpočtů územních samosprávných celků, rozpočtů dobrovolných svazků obcí a rozpočtů Regionálních rad regionů soudržnosti, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka č. 10: Stavby finančních prostředků na bankovních účtech rozpočtů ÚSC bez příspěvkových organizací (v mld.Kč)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ÚSC celkem	31,0	34,7	41,0	46,2	57,6	61,9	71,6	89,0	67,8	70,6	71,4
z toho:											
krajské úřady	0,1	1,9	3,4	4,3	6,0	7,5	11,2	13,9	11,2	12,3	14,3
obce a DSO	30,9	32,8	37,6	41,9	51,6	54,4	60,4	75,1	56,6	58,3	57,1

Po výkyvu ve vývoji stavu finančních prostředků na bankovních účtech krajů a obcí, ke kterému došlo v roce 2009 (v důsledku propadu daňových příjmů kraje i obce ve vyšší míře čerpaly rezervy z minulých let a stav finančních prostředků na bankovních účtech se meziročně snížil zhruba o 21,2 mld. Kč), nedochází v posledních dvou letech na bankovních účtech krajů a obcí k výraznějšímu pohybu finančních prostředků.

2. Příjmy a výdaje krajů

Celkové příjmy krajů činily 136,4 mld. Kč, ve srovnání s předchozím rokem byly nižší o 4,2 mld. Kč (plnění předpokladů rozpočtu ve výši 92,5 %).

Vlastní příjmy krajů, tvořené daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy, dosáhly celkem 50,6 mld. Kč, proti předchozímu roku to bylo o 0,6 mld. Kč méně. V rámci vlastních příjmů byl zaznamenán mírný růst u daňových příjmů, a to pouze o 0,2 mld. Kč. Nedaňové příjmy a kapitálové příjmy, které mají ve struktuře příjmů krajů spíše doplňující význam, se proti předchozímu roku snížily (nedaňové příjmy o 0,1 mld. Kč a kapitálové příjmy o 0,6 mld. Kč). Rozhodujícím zdrojem financování rozpočtů krajů zůstávají transfery, jejich souhrnný objem dosáhl 85,8 mld. Kč, což znamená snížení proti předchozímu roku o 3,7 mld. Kč.

Tabulka č. 11: Bilance příjmů a výdajů krajů (v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2010	rozpočet 2011		skutečnost k 31.12.2011	% plnění rozp.	Index 2011/ 2010
		schválený	po všech změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	45 098,6	47 500,0	47 500,0	45 259,2	95,3	100,4
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	10 921,4	12 700,0	12 700,0	11 300,2	89,0	103,5
Daně z příjmů právnických osob	11 028,5	10 800,0	10 800,0	10 221,6	94,6	92,7
Daň z přidané hodnoty	23 125,6	24 000,0	24 000,0	23 708,2	98,8	102,5
Poplatky a daně z vybr. činností	23,2			29,2		125,9
II. Nedaňové příjmy	4 902,7	4 880,0	4 880,0	4 780,5	98,0	97,5
III. Kapitálové příjmy	1 110,3	980,0	980,0	512,2	52,3	46,1
Vlastní příjmy	51 111,6	53 360,0	53 360,0	50 551,9	94,7	98,9
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	89 509,4	88 427,0	94 105,7	85 841,0	91,2	95,9
Příjmy celkem (po konsolidaci)	140 621,0	141 787,0	147 465,7	136 392,9	92,5	97,0
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	118 683,6	118 404,8	123 951,6	119 559,4	96,5	100,7
II. Kapitálové výdaje	20 044,7	26 494,3	26 626,2	18 329,4	68,8	91,4
Výdaje celkem (po konsolidaci)	138 728,3	144 899,1	150 577,8	137 888,8	91,6	99,4
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	1 892,7	-3 112,1	-3 112,1	-1 495,9	.	.

Daňové příjmy krajů činily celkem 45,3 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu ve výši 95,3 %. Předpoklady rozpočtu nebyly naplněny v žádné ze složek sdílených daní, které podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní tvoří daňové příjmy krajů.

Vývoj daňových příjmů krajů v posledních dvou letech (meziroční růst v roce 2010 činil 1,3 mld. Kč, v roce 2011 činil 0,2 mld. Kč) neumožnil vyrovnat propad daňových příjmů z roku 2009. Celkový objem daňových příjmů krajů proto stále zůstává pod úrovní, která byla dosažena v roce 2008, kdy daňové příjmy krajů činily 49,8 mld. Kč.

Výnos **daně z příjmů fyzických osob** činil 11,3 mld. Kč, ve srovnání s předchozím rokem byl vyšší o 0,4 mld. Kč (plnění rozpočtu 89,0 %). Nárůst byl vykázán u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, jejíž výše dosáhla 10,1 mld. Kč (meziroční zvýšení o 0,5 mld. Kč), a u daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, která byla zaúčtována ve výši 1,0 mld. Kč (meziroční zvýšení o 0,1 mld. Kč). Naproti tomu v části daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti byl obdobně jako v předchozím roce vykázán meziroční pokles. Výnos daně činil 0,2 mld. Kč, což je proti předchozímu roku o 0,2 mld. Kč méně. Plnění předpokladu rozpočtu bylo v případě daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti příjmů nejnižší (pouze 39,8 %).

Daň z příjmů právnických osob byla do rozpočtových příjmů krajů zaúčtována ve výši 10,2 mld. Kč, ve srovnání s předchozím rokem byl výnos daně nižší o 0,8 mld. Kč, (plnění předpokladů rozpočtu dosáhlo 96,6 %).

Výnos **daně z přidané hodnoty**, která tvoří objemově nejdůležitější součást daňových příjmů krajů, dosáhl 23,7 mld. Kč, ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 0,6 mld. Kč (plnění předpokladů rozpočtu 98,8 %).

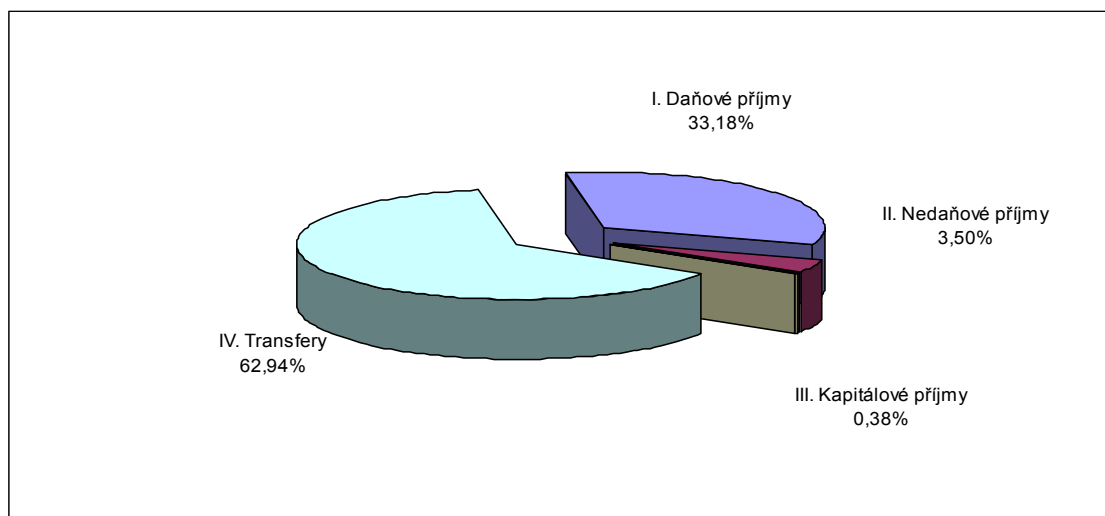
Nedaňové příjmy byly zaúčtovány v souhrnné výši **4,8 mld. Kč**, což znamená snížení proti předchozímu roku o 0,1 mld. Kč, plnění předpokladů rozpočtu činilo 98,0 %. Vývoj v této části příjmů byl odlišný proti roku 2010, kdy naopak nedaňové příjmy meziročně vzrostly téměř o jednu čtvrtinu a plnění předpokladů rozpočtu dosáhlo 122,6 %.

Odvody příspěvkových organizací, které tvoří objemově nejdůležitější část nedaňových příjmů, dosáhly 1,3 mld. Kč, proti předchozímu roku se snížily o 0,4 mld. Kč. Pokles byl vykázán také u přijatých splátek půjčených prostředků a příjmů z prodeje nekapitálového majetku a ostatních nedaňových příjmů. Naproti tomu dynamický růst (téměř sedminásobné zvýšení) byl zaznamenán u příjmů z vlastní činnosti, které dosáhly zhruba 0,3 mld. Kč, jedná se však o objemově méně významnou část nedaňových příjmů. V ostatních složkách nedaňových příjmů, kterými jsou příjmy z pronájmu majetku a příjmy z úroků, nebyly vykázány podstatnější změny proti předchozímu roku.

Kapitálové příjmy krajů činily 0,5 mld. Kč a proti předchozímu roku se snížily o více než o polovinu (o 0,6 mld. Kč). Rovněž v této části byl vývoj odlišný proti předchozímu roku, kdy kapitálové příjmy byly nejrychleji rostoucí částí příjmů krajů (meziroční růst o 172,1 %). K poklesu došlo především u příjmů z prodeje hmotného dlouhodobého majetku (o 0,5 mld. Kč) a příjmů z ostatního prodeje dlouhodobého majetku (o 0,2 mld. Kč). Mírný nárůst příjmů byl vykázán pouze u příjmů z prodeje pozemků (o 0,1 mld. Kč).

Nejdůležitějším zdrojem financování krajských rozpočtů jsou **transfery** poskytované ze státního rozpočtu, ze státních fondů a z rozpočtů regionálních rad. Do konsolidovaných přijatých transferů patří také některé převody z vlastních fondů. Ve sledovaném období přijaly kraje do svých rozpočtů transfery v celkové výši **85,8 mld. Kč**, což představuje pokles proti předchozímu roku o 3,7 mld. Kč (ve srovnání s předpoklady rozpočtu byl objem transferů nižší o 8,3 mld. Kč). K poklesu došlo pouze v části investičních transferů (meziročně o 6,7 mld. Kč), objem neinvestičních transferů se naopak meziročně zvýšil o 3,1 mld. Kč. Snížení celkového objemu přijatých transferů znamenalo také snížení podílu transferů na celkových příjmech krajů ze 63,6 % vykázaných v roce 2010 na 62,9 %.

Graf č. 1: Příjmy krajů dle druhového členění rozpočtové skladby za rok 2011 (po konsolidaci)

Ze státního rozpočtu jsou krajům poskytovány transfery z kapitoly Všeobecná pokladní správa, které zahrnují příspěvek na výkon státní správy poskytovaný v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů (příloha č. 5 k zákonu o státním rozpočtu) a tzv. ostatní dotace z kapitoly Všeobecná pokladní správa, dále jsou krajům poskytovány transfery z ostatních kapitol státního rozpočtu.

V rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům krajů přijaly kraje z kapitoly Všeobecná pokladní správa příspěvek na výkon státní správy v celkové výši **1,1 mld. Kč**. Příspěvek zahrnoval prostředky na financování výkonu přenesené působnosti vyplývající z I. i II. fáze reformy územní veřejné správy, prostředky v souvislosti s implementací soustavy Natura 2000 a dále prostředky na zajištění inspekce kvality sociálních služeb a transferů státních dotací poskytovatelům sociálních služeb. Příspěvek na výkon státní správy nebyl pro rok 2011 valorizován (již druhým rokem). Přestože v konstrukci příspěvku nedošlo k zásadním změnám (dílčí úprava byla provedena pouze v souvislosti s aktualizací údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ohledně počtu sociálních služeb, které krajský úřad registruje a kontroluje), byl celkový objem příspěvku na výkon státní správy stanovený ve státním rozpočtu na rok 2011 proti předchozímu roku nižší zhruba o 0,1 mld. Kč. Důvodem bylo dodatečné násobení zjištěné hodnoty příspěvku koeficientem 0,91327 v závěru propočtu. Cílem krácení prostředků bylo dosažení úspor v rámci finančních vztahů k rozpočtům krajů v kapitole Všeobecná pokladní správa schválených usnesením vlády č. 563/2010. Zároveň bylo v rozpočtu na rok 2011 předpokládáno, že kraje budou participovat na dodatečných daňových příjmech.

V rámci tzv. ostatních dotací z kapitoly Všeobecná pokladní správa byly krajům převedeny prostředky ve výši **0,1 mld. Kč**. Rozhodující část tvořily neinvestiční prostředky, jednalo se o účelové dotace určené na náhradu škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, účelové dotace na činnosti v oblasti prevence vzniku, rozvoje a šíření TBC a dotace na Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011. Investiční prostředky byly určeny na výkupy pozemků pod krajskými komunikacemi (usnesení vlády č. 1059/2005).

Nejvýznamnější zdroj příjmů krajů představují transfery a půjčky poskytované přímo z rozpočtů kapitol ostatních ústředních orgánů státní správy a ze státních fondů. V průběhu roku 2011 přijaly kraje z rozpočtů ústředních orgánů státní správy (bez kapitol VPS, OSFA a prostředků z Národního fondu) transfery v celkové výši 79,7 mld. Kč, což představuje zvýšení proti předchozímu roku o 3,0 mld. Kč. Na tomto nárůstu se podílí výhradně neinvestiční transfery, které dosáhly celkové výše 79,1 mld. Kč, což znamená zvýšení proti předchozímu

roku o 3,7 mld. Kč. Naopak pokles o více než polovinu byla zaznamenána v části investičních transferů, jejichž výše činila 0,6 mld. Kč, v předchozím roce to bylo 1,3 mld. Kč. Ze státních fondů přijaly kraje prostředky ve výši 0,5 mld. Kč (včetně půjček).

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** přijaly kraje transfery ve výši 74,6 mld. Kč, což znamená nárůst proti předchozímu roku o 3,5 mld. Kč. Převážnou část tvořily neinvestiční transfery směřující do oblasti přímých nákladů škol na platy, výdaje na učební pomůcky a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků, služby apod. Další prostředky byly použity v rámci programů zaměřených na rozvoj a zkvalitnění vzdělávání, na posílení platové úrovně pedagogických pracovníků s vysokoškolským vzděláním, na program sociální prevence, prevence kriminality apod.

Z kapitoly **Ministerstva dopravy** získaly kraje finanční transfery v celkovém objemu 2,4 mld. Kč (v roce 2010 činily transfery 2,6 mld. Kč). Jednalo se o neinvestiční prostředky, určené na příspěvek na ztrátu dopravce z provozu veřejné osobní dráží dopravy.

Tabulka č. 12: Přehled o transferech a půjčkách přijatých krajskými úřady ze státního rozpočtu a ze státních fondů v roce 2011 (v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Úřad vlády ČR	4,6	4,6		
Ministerstvo zahraničních věcí	1,3	1,3		
Ministerstvo obrany	2,5	2,5		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	1 623,2	1 536,8	86,4	
Ministerstvo vnitra	112,8	110,5	2,3	
Ministerstvo životního prostředí	140,6	46,0	94,6	
Ministerstvo pro místní rozvoj	494,4	325,4	169,0	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	134,1		134,1	
Ministerstvo dopravy	2 444,1	2 444,1		
Ministerstvo zemědělství	33,5	7,9	25,6	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	74 602,6	74 497,1	105,5	
Ministerstvo kultury	50,1	44,1	6,0	
Ministerstvo zdravotnictví	13,1	13,1		
Národní fond	247,1	65,4	181,7	
Operace státních finančních aktiv	24,2		24,2	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotačního vztahu	1 074,4	1 074,4		
VPS - ostatní transfery	126,6	103,2	23,4	
Státní fond životního prostředí	12,6	7,8	4,8	
Státní fond dopravní infrastruktury	496,9		10,0	486,9
C e l k e m	81 638,7	80 284,2	867,6	486,9

Objem finančních prostředků, které kraje obdržely z kapitoly **Ministerstva práce a sociálních věcí** dosáhl 1,6 mld. Kč, což představuje proti předchozímu roku mírný nárůst (o 0,1 mld. Kč). Prostředky byly realizovány jednak v rámci operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost, který je zaměřen na snížení nezaměstnanosti a zlepšení struktury pracovních míst, dále na státní příspěvek zřizovatelům zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. V investiční oblasti byly realizovány rekonstrukce a stavební úpravy zařízení sociální péče v působnosti krajských úřadů (včetně domovů důchodců).

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytlo přímo příspěvkovým organizacím zřízeným kraji (bez prostřednictví rozpočtu kraje) v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách finanční prostředky v celkovém objemu 2,9 mld. Kč.

Z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** obdržely kraje transfery ve výši 0,5 mld. Kč (0,3 mld. Kč v roce 2010), z toho značná část směřovala do neinvestiční oblasti. Finanční prostředky byly použity především v rámci obnovy krajského a obecního majetku postiženého povodní 2006 a rovněž jako finanční pomoc v oblasti bydlení pro fyzické osoby postižené povodní v roce 2009 a 2010.

Transfery z kapitoly **Ministerstva životního prostředí** ve výši 0,1 mld. Kč směřovaly do programů na podporu udržitelného využívání zdroje energie, zlepšování stavu přírody a krajiny, na podporu zkvalitnění nakládání s odpady apod. Kraje rovněž k danému období obdržely finanční prostředky z kapitoly **Ministerstva vnitra** ve výši 0,1 mld. Kč, které byly uvolněny v rámci neinvestičních transferů do oblasti požární ochrany. Další prostředky podpořily například projekty zaměřené na zvýšení kvality řízení v úřadech územní správy a projekty prevence kriminality.

Na financování dopravní infrastruktury poskytl krajům **Státní fond dopravní infrastruktury** účelové dotace a půjčky v celkovém objemu 0,5 mld. Kč, což představuje pokles oproti předchozímu roku téměř o polovinu. Z celkového objemu prostředků převážnou část pokrývaly půjčky krajů na předfinancování investic v oblasti dopravní infrastruktury (silnice II. a III. třídy).

Z rozpočtů regionálních rad přijaly kraje transfery v celkové výši **4,3 mld. Kč**, což ve srovnání s předchozím rokem, kdy objem transferů přijatých od regionálních rad činil 10,2 mld. Kč, znamená pokles o více než polovinu. Objem přijatých transferů byl nižší i proti roku 2009, kdy z rozpočtů regionálních rad bylo krajům převedeno 5,6 mld. Kč. Výkyv ve financování prostřednictvím regionálních rad lze přisuzovat určitému časovému posunu v realizaci projektů a jejich financování, částečně mohl být také způsoben určitými problémy v činnosti některých regionálních rad (podrobněji dále kapitola 4.)

Celkové výdaje krajů ve sledovaném období činily **137,9 mld. Kč**, což je proti předchozímu roku o 0,8 mld. Kč méně (plnění předpokladů rozpočtu ve výši 91,6 %). Meziroční pokles výdajů byl od počátku fungování krajů vykázan poprvé v roce 2010, kdy činil 5,9 mld. Kč. Výsledek loňského roku znamená, že celkové výdaje krajů již druhým rokem klesají a zůstávají pod úrovní dosaženou v roce 2009. Zatímco v roce 2010 došlo k meziročnímu snížení jak kapitálových tak i běžných výdajů, v roce 2011 se pokles týkal výhradně kapitálových výdajů.

Běžné výdaje krajů činily **119,6 mld. Kč**, což představuje zvýšení o 0,9 mld. Kč, plnění předpokladů rozpočtu činilo 96,5 %.

Objemově nejvýznamnější položkou běžných výdajů krajů jsou **neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím**, které jsou zřizovány kraji. Jedná se především o příspěvkové organizace v oblasti školství (gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, sportovní školy, konzervatoře, zařízení výchovného poradenství a preventivní výchovné péče, speciální základní školy a základní umělecké školy), sociální péče (ústavy péče pro mládež, domovy důchodců), kultury (muzea, galerie, knihovnická, divadelní a hudební činnost) a zdravotnictví (nemocnice, odborné léčebné ústavy, kojenecké ústavy a dětské domovy, záchranná zdravotnická služba). Ve sledovaném období činily tyto výdaje celkem 51,9 mld. Kč, což znamená meziroční zvýšení o 2,1 mld. Kč (o 4,2 %).

Tabulka č. 13: Výdaje krajů v letech 2009 – 2011 po konsolidaci (v mil. Kč)

	2009 skutečnost	2010 skutečnost	2011 skutečnost	Index	
				2010 2009	2011 2010
I. Běžné výdaje	120 909,0	118 683,6	119 559,4	98,2	100,7
Z toho					
Platy a ostatní platby za provedenou práci	2 402,9	2 469,6	2 502,8	102,8	101,3
Nákup materiálu	337,6	376,4	341,0	111,5	90,6
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	4 571,8	4 898,8	5 455,6	107,2	111,4
Výdaje na dopravní obslužnost	12 736,6	12 514,4	12 416,4	98,3	99,2
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	3 904,8	3 925,1	4 013,3	100,5	102,2
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	43 529,6	40 225,0	38 746,2	92,4	96,3
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	48 270,2	49 798,0	51 883,9	103,2	104,2
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	620,6	395,9	163,5	63,8	41,3
II. Kapitálové výdaje	23 730,7	20 044,7	18 329,4	84,5	91,4
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	13 868,7	10 668,1	9 923,9	76,9	93,0
Investiční transfery podnikatel. subjektům	994,7	456,5	1 165,6	45,9	255,3
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	178,1	125,8	159,9	70,6	127,1
Investiční transfery příspěvk. organizacím	4 998,1	5 904,8	4 087,9	118,1	69,2
Výdaje celkem	144 639,7	138 728,3	137 888,8	95,9	99,4

Druhou nejvýznamnější součástí běžných výdajů představují **neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím**. Jsou zde zahrnuty především přímé náklady na vzdělání poskytované prostřednictvím rozpočtu krajů základním školám zřizovaným obcemi, dále neinvestiční transfery určené obecně prospěšným společnostem a občanským sdružením. Objem těchto výdajů se druhým rokem snižuje, ve sledovaném období dosáhl 38,7 mld. Kč, což je o 1,5 mld. Kč méně nežli v roce předchozím a o 4,8 mld. Kč méně nežli v roce 2009.

Výdaje na **dopravní územní obslužnost** činily 12,4 mld. Kč. Tyto výdaje představují úhradu prokazatelné ztráty provozovatelům hromadné dopravy v důsledku plnění veřejné služby (zajištění dopravní obslužnosti) podle zákona o silniční dopravě (č. 111/1994 Sb.) a zákona o drahách (č. 266/1994 Sb.). Výdaje na dopravní územní obslužnost již druhým rokem klesají, v roce 2010 činily 12,5 mld. Kč, v roce 2009 to bylo 12,7 mld. Kč.

Naopak výdaje na **nákup vody, paliv, energie, služby a ostatní nákupy** vykazují rostoucí tendenci, dosáhly celkem 5,5 mld. Kč, což je o 0,6 mld. Kč více nežli v předchozím roce.

Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům činily 4,0 mld. Kč, ve srovnání s předchozím rokem se mírně zvýšily (o 0,1 mld. Kč).

Výdaje krajů na **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** zůstaly zhruba stejné jako v roce předchozím, tj. 2,5 mld. Kč.

Výdaje na **neinvestiční transfery obyvatelstvu** činily 0,2 mld. Kč, což je oproti předchozímu roku o 0,2 mld. Kč méně. Vývoj výdajů v tomto seskupení v uplynulých třech letech ovlivnila položka „dary obyvatelstvu“, na kterou kraje v souvislosti s proplácením zdravotnických poplatků obyvatelstvu účtovaly úhradu regulačních poplatků ve zdravotnictví. V roce 2009, kdy jednotlivé kraje zahájily proplácení zdravotnických poplatků činily výdaje na této položce 391,0 mil. Kč, v souvislosti s postupným útlumem proplácení regulačních poplatků v roce 2010 se výdaje krajů na dary obyvatelstvu snížily na 243,0 mil. Kč a v loňském roce činily již jen 3,5 mil. Kč.

Kraje ze svých rozpočtů poskytovaly neinvestiční transfery také přímo jednotlivým obcím a DSO. Jejich celková výše činila 1,9 mld. Kč, což bylo zhruba o 0,1 mld. Kč méně nežli v předchozím roce, jednalo se například o dotace v rámci programu obnovy venkova, na podporu aktivit v oblasti životního prostředí, podporu prevence sociálně patologických jevů, podporu v oblasti kultury, sportu a tělovýchovy, na obnovu kulturních památek, podporu v sociální oblasti a zdravotnictví apod.

Kapitálové výdaje krajů dosáhly **18,3 mld. Kč**, což ve srovnání s předchozím rokem znamená snížení o 1,7 mld. Kč. Pokles kapitálových výdajů byl vykázan také v předchozím roce (meziroční pokles o 3,7 mld. Kč), to znamená, že kapitálové výdaje krajů vykázané za rok 2011 byly zhruba o 5,4 mld. Kč nižší nežli kapitálové výdaje v roce 2009.

V objemově nejvýznamnější skupině kapitálových výdajů, kterou jsou investiční nákupy a související výdaje, dosáhly výdaje celkem 9,9 mld. Kč, což je o 0,7 mld. Kč méně nežli v předchozím roce.

K výraznému snížení výdajů došlo v části investičních transferů poskytovaných příspěvkovým organizacím. Kraje na tyto účely vynaložily 4,1 mld. Kč, což je o 1,8 mld. Kč méně nežli v předchozím roce. Výdaje na nákup akcií a majetkových podílů byly zaúčtovány ve výši 0,2 mld. Kč, což je ve srovnání s předchozím rokem zhruba o polovinu méně. Naproti tomu vzrostla výše investičních transferů určených podnikatelským subjektům (z 0,5 mld. Kč v roce 2010 na 1,2 mld. Kč). Částečně se také zvýšil objem investičních transferů, které kraje poskytly přímo do rozpočtů obcí (dosáhl 1,8 mld. Kč, což je o 0,2 mld. Kč více nežli v roce předchozím). Tyto prostředky směřovaly především na podporu rozvoje obcí, na výstavbu a obnovu dopravní infrastruktury, na výstavbu a obnovu vodohospodářské infrastruktury a na protipovodňová opatření, na ochranu životního prostředí a ochranu lesů, dále na rozvoj aktivit volného času a sportu, na podporu cestovního ruchu, na řešení havarijních stavů po povodních a živelných pohromách apod.

Z hlediska odvětvového členění kapitálových výdajů byly největší objemy finančních prostředků směřovány do oblasti dopravy (7,1 mld. Kč), zdravotnictví (3,1 mld. Kč), vzdělávání a školských služeb (2,7 mld. Kč), sociálních služeb a společných činností v sociálním zabezpečení (1,1 mld. Kč).

Příspěvkové organizace zřizované kraji

V roce 2011 vykonávalo činnost celkem 2 071 příspěvkových organizací, jejichž zřizovatelem byly kraje (proti předchozímu roku se počet organizací snížil o 87). Z celkového počtu příspěvkových organizací jich 1 989 hospodařilo s účetním ziskem nebo vykazovalo vyrovnané hospodaření, tj. zhruba 96,0 %. V roce 2010 z celkového počtu 2 158 příspěvkových organizací hospodařilo s účetním ziskem nebo vykazovalo vyrovnané hospodaření 1 966 organizací (tj. zhruba 91,1 %).

Příspěvkové organizace jsou zřizovány pro činnosti, které jsou zpravidla neziskové a jejichž rozsah, struktura a složitost vyžadují samostatnou právní subjektivitu. Tyto organizace hospodaří s finančními prostředky získanými vlastní činností a s prostředky přijatými z rozpočtu svého zřizovatele, dále s prostředky svých fondů, s peněžitými dary od fyzických a právnických osob, včetně prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu a ze zahraničí.

Z hlediska odvětvové struktury dle klasifikace COFOG převažují organizace působící v oblasti vzdělávání, tvoří 67,7 % z celkového počtu příspěvkových organizací zřizovaných kraji (gymnázia, střední odborné školy, střední odborná učiliště, speciální střední školy, konzervatoře a sportovní školy, speciální předškolní zařízení a speciální základní školy pro děti se zdravotním postižením, základní umělecké školy, zařízení výchovného poradenství a preventivně výchovné péče, ostatní zařízení související s výchovou mládeže a domovy

mládeže). Významným odvětvím je rovněž oblast sociálních věcí, kde působilo 21,3 % z celkového počtu příspěvkových organizací (domovy pro seniory, ústavy péče pro mládež, sociální poradenství, ostatní sociální péče a pomoc rodině). V oblasti kulturních služeb provozovalo činnost zhruba 5,5 % organizací (divadelní, hudební a knihovnická činnost, muzea, galerie). Příspěvkové organizace zřizované kraji působily rovněž ve zdravotnictví (nemocnice, odborné léčebné ústavy, lázeňské léčebny, zdravotnická záchraná služba).

3. Příjmy a výdaje obcí a DSO

Celkové příjmy obcí a DSO (dále jen obcí) dosáhly 274,1 mld. Kč, což znamená nižší objem příjmů proti předchozímu roku o 14,0 mld. Kč, tj. o 4,9 % (meziroční pokles byl hlubší nežli v roce 2009). V posledních třech letech došlo ve vývoji celkových příjmů obcí k větším výkyvům (v roce 2009 meziroční snížení příjmů zhruba o 8,0 mld. Kč, v roce 2010 meziroční nárůst příjmů o 23,2 mld. Kč), na které musí zastupitelstva obcí operativně reagovat na výdajové straně svých rozpočtů.

Tabulka č. 14: Bilance příjmů a výdajů obcí a DSO (v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2010	rozpočet 2011		skutečnost k 31.12.2011	% plnění rozp.	Index 2011/ 2010
		schválený	po všech změnách			
1	2	3	4	5	6	7
I. Daňové příjmy	142 885,5	152 500,0	152 500,0	141 901,4	93,1	99,3
z toho:						
Daně z příjmů fyzických osob	32 670,9	36 800,0	36 800,0	31 786,2	86,4	97,3
Daně z příjmů právnick. osob	32 262,1	32 000,0	32 000,0	30 806,1	96,3	95,5
Daň z přidané hodnoty	57 551,1	60 400,0	60 400,0	58 751,5	97,3	102,1
Poplatky a daně z vybr. činností	11 737,1	13 600,0	13 600,0	11 947,3	87,8	101,8
Daň z nemovitostí	8 663,6	9 700,0	9 700,0	8 609,1	88,8	99,4
II. Nedaňové příjmy	27 892,3	29 000,0	29 000,0	29 525,3	101,8	105,9
III. Kapitálové příjmy	12 835,3	15 080,0	15 080,0	8 836,4	58,6	68,8
Vlastní příjmy	183 613,1	196 580,0	196 580,0	180 263,1	91,7	98,2
IV. Přijaté transfery (po konsolidaci)	104 500,4	89 088,3	109 155,8	93 842,9	86,0	89,8
Příjmy celkem (po konsolidaci)	288 113,7	285 668,3	305 735,8	274 106,0	89,7	95,1
I. Běžné výdaje (po konsolidaci)	199 934,3	194 836,1	200 000,6	194 733,7	97,4	97,4
II. Kapitálové výdaje	91 572,9	98 864,0	113 767,0	80 269,4	70,6	87,7
Výdaje celkem (po konsolidaci)	291 507,2	293 700,1	313 767,6	275 003,1	87,6	94,3
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	- 3 393,5	- 8 031,8	- 8 031,8	- 897,1	.	.

Vlastní příjmy obcí tvořené daňovými, nedaňovými a kapitálovými příjmy dosáhly v souhrnu **180,3 mld. Kč**, ve srovnání s předchozím rokem byly nižší o 3,4 mld. Kč (plnění předpokladů rozpočtu dosáhlo 91,7 %). Nárůst byl vykázan pouze v části nedaňových příjmů (o 1,6 mld. Kč), daňové příjmy byly meziročně nižší o 1,0 mld. Kč a kapitálové příjmy o 4,0 mld. Kč, tj. zhruba o jednu třetinu. Dosažená výše kapitálových příjmů byla výrazně nižší nežli v předchozích letech, například v období let 2005 – 2010 se kapitálové příjmy obcí v jednotlivých letech pohybovaly v rozmezí 12,2 mld. Kč – 16,0 mld. Kč.

Přestože objem vlastních příjmů se meziročně snížil, jejich podíl na celkových příjmech byl ve srovnání s předchozím rokem vyšší, dosáhl 65,8 %, což je o 2,1 procentního bodu více nežli v předchozím roce. Důvodem byl výraznější pokles objemu přijatých transferů.

Daňové příjmy, které představují nejdůležitější zdroj financování obcí, činily celkem **141,9 mld. Kč**, což je o 1,0 mld. Kč méně nežli v předchozím roce (výše inkasa daňových příjmů obcí v posledních třech letech zůstává stále pod úrovní objemu daňových příjmů obcí roku 2008, kdy dosáhly 154,4 mld. Kč). Plnění rozpočtu, který předpokládal daňové příjmy obcí ve výši 152,5 mld. Kč, činilo 93,1 %. Stejně jako u krajů nebyly předpoklady rozpočtu naplněny v žádné ze složek sdílených daní, které podle zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní tvoří daňové příjmy obcí.

Výnos **daně z příjmů fyzických osob** činil **31,8 mld. Kč**, což je o 0,9 mld. Kč méně nežli v předchozím roce (plnění předpokladů rozpočtu 86,4 %). Objemově nejvýznamnější část, tj. daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, dosáhla 26,7 mld. Kč, což je o 1,0 mld. Kč více nežli v předchozím roce (plnění předpokladů rozpočtu 95,2 %). Nárůst byl vykázan také u daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů (zahrnuje daně z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů a daně z příjmů vybírané srážkou podle zvláštní sazby), jejíž výše dosáhla 2,4 mld. Kč, tj. o 0,2 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Naopak značný pokles byl zaznamenán u inkasa daně z příjmů fyzických osob ze samostatné výdělečné činnosti. Příjem činil 2,7 mld. Kč (plnění rozpočtu 59,6 %), v předchozím roce to bylo 4,8 mld. Kč.

Daň z příjmů právnických osob byla zaúčtována v celkové výši **30,8 mld. Kč**. Ve srovnání s rokem předchozím byla nižší o 1,5 mld. Kč. Daň z příjmů právnických osob činila 25,0 mld. Kč (zahrnuje daň ze zisku a kapitálových výnosů) a daň z příjmů právnických osob za obce, kdy poplatníkem je obec 5,8 mld. Kč (jedná se o podnikatelské aktivity obcí, kdy obce jsou plátcí daně, daň neodvádějí, pouze ji promítají ve svém účetnictví).

V rámci sdílených daňových příjmů obcí byl vykázan meziroční nárůst pouze u **daně z přidané hodnoty**. Výše inkasa dosáhla **58,8 mld. Kč**, což je o 1,2 mld. Kč více nežli v předchozím roce (plnění předpokladů rozpočtu činilo 97,3 %).

Do daňových příjmů obcí se dále zahrnují **daně a poplatky z vybraných činností a služeb**. V souhrnu dosáhly **11,9 mld. Kč**, což je proti předchozímu roku o 0,2 mld. Kč více (plnění rozpočtu 87,8 %).

V rámci této skupiny představují největší objem **poplatky a odvody v oblasti životního prostředí**, které činily **6,0 mld. Kč**. Tvoří je zejména poplatky za komunální odpad (3,5 mld. Kč), které jsou vybírány jako místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů (podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích), poplatky za uložení odpadů (1,7 mld. Kč) a ostatní poplatky v oblasti životního prostředí (0,8 mld. Kč).

Do skupiny dále náleží **místní poplatky z vybraných činností a služeb**, jejich celková výše činila **2,8 mld. Kč**, tj. o 0,5 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Největší objem tvořily poplatky za provozovaný výherní hrací přístroj, které dosáhly 1,3 mld. Kč (meziroční nárůst o 0,4 mld. Kč) a poplatky za užívání veřejného prostranství (0,7 mld. Kč). Místními poplatky jsou dále poplatek ze psů, poplatek za lázeňský a rekreační pobyt, poplatek ze vstupného a poplatek za povolení vjezdu do vybraných míst, poplatek za zhodnocení stavebního pozemku a poplatek z ubytovací kapacity.

Příjem z **ostatních odvodů z vybraných činností a služeb** činil **0,6 mld. Kč** (o 0,2 mld. Kč méně nežli v předchozím roce). Rozhodující část představuje odvod části výtěžku z provozování loterií a jiných podobných her na veřejně prospěšné účely (0,5 mld. Kč).

Příjmy ze **správních poplatků** dosáhly **2,5 mld. Kč**, což proti předchozímu roku znamená mírné snížení. Jedná se o poplatky stanovené zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, který upravuje inkaso poplatků za správní úkony a správní řízení, jejichž

výsledkem jsou vydaná povolení, rozhodnutí apod. upravená zvláštními zákony. Inkasované příjmy závisí na skutečně podaných návrzích na správní řízení, které jsou předmětem správního poplatku. V posledních letech tyto příjmy vykazují klesající tendenci, zatímco v roce 2008 činily 3,8 mld. Kč, v roce 2009 to bylo o 2,8 mld. Kč, pokles dále pokračoval i v roce 2010.

Daň z nemovitostí, která je výlučným daňovým příjmem obcí, činila **8,6 mld. Kč**. Zatímco v roce 2010 představovalo inkaso daně z nemovitostí nejrychleji rostoucí daňový příjem obcí (zvýšení o 37,0 %), v loňském roce došlo naopak ke snížení o 0,1 mld. Kč. Výnos daně z nemovitostí zaostal za předpoklady rozpočtu zhruba o 1,3 mld. Kč.

Obce mají od roku 2009 možnost stanovit obecně závaznou vyhláškou místní koeficienty ve výši 2, 3, 4 nebo 5, kterými se modifikuje výsledná daň (místním koeficientem se vynásobí daňová povinnost poplatníků s výjimkou pozemků, orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů). Ve zdaňovacím období 2009 místní koeficient stanovilo 389 obcí. V roce 2010 se zvýšily některé základní sazby daně z nemovitostí a počet obcí, které stanovily místní koeficient se snížil na 284. Pro zdaňovací období 2011 stanovilo místní koeficient 299 obcí, převážně šlo o místní koeficient ve výši 2.

Nedaňové příjmy zahrnují příjmy z vlastní činnosti, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu majetku, z úroků a z prodeje nekapitálového majetku. Jejich celkový objem dosáhl **29,5 mld. Kč**, což je o 1,6 mld. Kč více nežli v předchozím roce (plnění rozpočtu 101,8 %).

Objemově nejvýznamnější složku představují **příjmy z pronájmu majetku** (z pronájmu pozemků, budov a jejich částí a z pronájmu movitých věcí jako např. stroje, zařízení, dopravní prostředky). Ve sledovaném období činily **10,7 mld. Kč**, což znamená zvýšení proti předchozímu roku o 0,3 mld. Kč.

Příjmy z vlastní činnosti obcí byly zaúčtovány ve výši **7,1 mld. Kč** (meziroční nárůst o 0,3 mld. Kč). Tvoří je příjmy z poskytování služeb a výrobků (například příjmy za umístění dětí v předškolních a školních zařízeních, příjmy za odvoz komunálních odpadů zpoplatňovaných na základě smluvního vztahu s majiteli nemovitostí, příjmy inkasované za poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím), dále příjmy z prodeje zboží již nakoupeného za účelem prodeje, příjmy ze školného, příjmy za úplatné využívání komunikací (mýtné) a ostatní příjmy z vlastní činnosti.

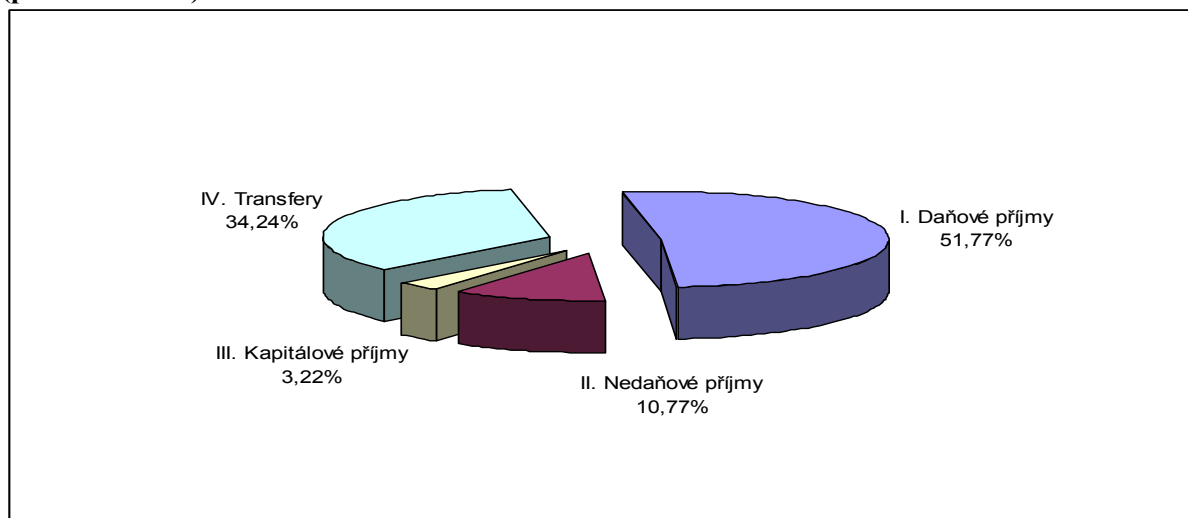
Příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy činily **3,2 mld. Kč** (pokles proti předchozímu roku o 0,3 mld. Kč). Do této skupiny spadají veškeré příjmy z prodeje majetku pořízeného z neinvestičních prostředků (např. materiálu, zásob, drobného dlouhodobého majetku), dále přijaté neinvestiční dary, přijaté pojistné náhrady, přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady.

Příjmy z úroků zaúčtované do rozpočtů obcí činily **0,8 mld. Kč** (meziroční snížení o 0,1 mld. Kč). Tvoří je příjmy z úroků z bankovních účtů a poskytnutých půjčených prostředků a příjmy z úroků ze státních dluhopisů a z komunálních dluhopisů.

Odvody příspěvkových organizací činily stejně jako v předchozím roce **1,1 mld. Kč**.

Kapitálové příjmy zaúčtované do rozpočtů obcí dosáhly **8,8 mld. Kč**. Tento výsledek znamená pokles proti skutečnosti předchozího roku o 4,0 mld. Kč a současně také poměrně nízké plnění rozpočtu, který předpokládal kapitálové příjmy obcí ve výši 15,1 mld. Kč. Nejvýznamnější část kapitálových příjmů tvoří příjmy z prodeje dlouhodobého majetku (pozemků, ostatních nemovitostí a ostatního dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku), jejichž výše dosáhla 7,4 mld. Kč, tj. o 4,2 mld. Kč méně nežli v předchozím roce.

Graf č. 2: Příjmy obcí a DSO podle druhového členění rozpočtové skladby za rok 2011 (po konsolidaci)

Druhým nejvýznamnějším zdrojem financování obcí jsou **transfery**, které jsou obcím poskytovány ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a z rozpočtů regionálních rad, mezi konsolidované přijaté transfery patří také některé převody z vlastních fondů obcí. Celkový objem přijatých transferů činil **93,8 mld. Kč**, z toho největší část tvořily transfery ze státního rozpočtu (včetně OSFA a prostředků Národního fondu), jejichž výše činila 66,5 mld. Kč. Ze státních fondů získaly obce 3,4 mld. Kč, z rozpočtů krajů rovněž 3,4 mld. Kč a z rozpočtů regionálních rad 6,9 mld. Kč, výše převodů z vlastních fondů obcí dosáhla 13,6 mld. Kč. Ve srovnání s předchozím rokem byl celkový objem přijatých transferů nižší o 10,7 mld. Kč, pokles byl vykázán ve všech částech transferů s výjimkou transferů poskytovaných z rozpočtů krajů.

Transfery ze státního rozpočtu zahrnují dotace poskytované z kapitoly Všeobecná pokladní správa v rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtu hl. m. Prahy, tzv. ostatní dotace v kapitole Všeobecná pokladní správa a dotace z ostatních kapitol státního rozpočtu.

V rámci tzv. finančních vztahů státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl.m. Prahy (přílohy č. 6 a 7 zákona o státním rozpočtu) bylo v kapitole Všeobecná pokladní správa vyčleněno celkem 10,1 mld. Kč, z toho pro obce v jednotlivých krajích 9,2 mld. Kč a pro hl.m. Prahu 0,9 mld. Kč. Struktura finančních vztahů se nezměnila, tvořily ji: příspěvek na školství 1,5 mld. Kč, dotace na vybraná zdravotnická zařízení 0,04 mld. Kč, příspěvek na výkon státní správy 8,4 mld. Kč a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím 0,2 mld. Kč.

Celkový objem příspěvků a dotací poskytovaných v rámci finančních vztahů však byl z důvodů úsporných opatření zapracovaných ve státním rozpočtu na rok 2011 zhruba o 1,8 mld. Kč nižší oproti objemu stanovenému v rozpočtu na rok 2010. Úsporná opatření spočívala především ve **snížení objemu příspěvku na výkon státní správy**, který je určen na částečnou úhradu výdajů obcí spojených s výkonem státní správy, dále v tom, že stejně jako v předchozím roce nebyla valorizována výše jednotlivých příspěvků a dotací a v celkových objemech byly promítnuty pouze vlivy vyplývající ze změny počtu obyvatel, žáků, lůžkových kapacit apod.

Celkový objem příspěvku na výkon státní správy byl v rozpočtu stanoven ve výši 8,4 mld. Kč, ve srovnání s rokem 2010 je to o 1,8 mld. Kč méně. Krácení bylo provedeno dodatečným

násobením zjištěné hodnoty příspěvku koeficientem 0,824 v závěru propočtu (způsob konstrukce příspěvku na výkon státní správy se proti roku 2010 v zásadě neměnil). Tímto postupem bylo zohledněno krácení prostředků s cílem dosáhnout úspor v rámci finančních vztahů k rozpočtům obcí a rozpočtu hl. m. Prahy v kapitole Všeobecná pokladní správa schválených v usnesení vlády č. 563/2010. V případě hl. m. Prahy se jednalo o snížení příspěvku o 0,2 mld. Kč, u ostatních obcí o částku ve výši 1,6 mld. Kč. Současně však bylo předpokládáno, že obce budou participovat v souladu s platnou úpravou rozpočtového určení daní na dodatečných daňových příjmech plynoucích z realizace opatření obsažených v programovém prohlášení vlády a z dalších opatření, která mají vliv na daňové příjmy obcí.

Počátkem roku 2011 byla provedena analýza s cílem zjistit dopady snížení příspěvku na výkon státní správy na jednotlivé obce a zároveň ověřit, zda bude kompenzace snížení tohoto příspěvku formou navýšení daňových příjmů obcí v systému rozpočtového určení daní dostatečná. Výsledky analýzy prokázaly, že kompenzace snížení příspěvku na výkon státní správy pro obce formou participace na dodatečných daňových příjmech je v případě některých obcí nedostatečná (daňové příjmy obcí definované zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, jsou přerozdělovány na základě jiných kritérií než příspěvek na výkon státní správy pro obce). Ministerstvo financí proto v rámci návrhu novely zákona č. 433/2010 Sb., o státním rozpočtu na rok 2011 navrhlo zvýšit v kapitole Všeobecná pokladní správa specifický ukazatel „Další prostředky pro územní samosprávné celky“ o částku 179,8 mil. Kč a vytvořit v rámci tohoto ukazatele novou položku pod názvem „Částečná kompenzace snížení příspěvku na výkon státní správy v roce 2011 pro obce s největším ekonomickým dopadem z tohoto snížení“, a tyto prostředky použít ke zmírnění dopadů u těch obcí, kde se kompenzace snížení příspěvku na výkon státní správy formou navýšení daňových příjmů ukázala jako nedostatečná (ztrátové obce). Tento objem odpovídal možnostem schváleného státního rozpočtu a činil zhruba 10 % z celkového snížení příspěvku na výkon státní správy pro obce. Při projednávání vládního návrhu novely zákona o státním rozpočtu byl pozměňovacím návrhem objem prostředků určených k „částečné kompenzaci snížení příspěvku na výkon státní správy v roce 2011 pro obce s rozšířenou působností s ekonomickým dopadem z tohoto snížení“ navýšen na 220,6 mil. Kč. Finanční prostředky z této položky byly příslušným obcím uvolněny formou jednorázové účelové dotace poskytnuté prostřednictvím krajů.

V rámci finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a k rozpočtu hl. m. Prahy přijaly obce v průběhu roku v měsíčních splátkách celkem **10,1 mld. Kč**.

V rámci ostatních dotačních titulů rozpočtovaných v kapitole Všeobecná pokladní správa, zahrnutých v ukazatelích „Další prostředky pro územní samosprávné celky“ a „Výdaje vedené v informačním systému programového financování“, přijaly obce a hl. m. Praha celkem **1,7 mld. Kč**. Převážnou část tvořily neinvestiční prostředky, zejména dotace na činnosti vykonávané obcemi s rozšířenou působností v oblasti sociálně právní ochrany dětí (0,7 mld. Kč), účelové neinvestiční dotace (0,5 mld. Kč) a dále dotace určené na přípravu Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, na protiradonová opatření, na likvidaci léčiv, na zabránění vzniku, rozvoje a šíření TBC.

Investiční prostředky v celkové výši 0,3 mld. Kč byly poskytnuty na realizaci akcí v rámci programu podpory rozvoje materiálně technické základny regionálního školství (program č. 298210) a akcí financovaných z rozhodnutí Poslanecké sněmovny Parlamentu a vlády ČR (program 298220) a na technická opatření v pásmech ochrany vod (program č. 398020).

Největší objem transferů přijaly obce **z rozpočtů ostatních ústředních orgánů státní správy** (bez kapitol VPS, OSFA a prostředků z Národního fondu), jejich celkový objem dosáhl

54,2 mld. Kč, což představuje nárůst proti předchozímu roku o 1,8 mld. Kč. K nárůstu objemu transferů došlo především v investiční oblasti (o 2,4 mld. Kč), objem neinvestičních transferů se mírně snížil (o 0,6 mld. Kč). Z rozpočtů státních fondů přijaly obce celkem 3,7 mld. Kč (v předchozím roce to bylo 4,7 mld. Kč).

Tabulka č. 15: Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO ze státního rozpočtu a ze státních fondů v roce 2011 (v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Úřad vlády České republiky	9,6	9,6		
Ministerstvo obrany	5,6	2,4	3,2	
Ministerstvo financí	1,2	1,2		
Ministerstvo práce a sociálních věcí	26 573,2	26 385,6	187,6	
Ministerstvo vnitra	282,6	164,6	118,0	
Ministerstvo životního prostředí	8 979,5	471,9	8 507,6	
Ministerstvo pro místní rozvoj	4 888,8	1 810,1	3 078,7	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	193,0	9,7	183,3	
Ministerstvo dopravy	396,7	207,1	189,6	
Ministerstvo zemědělství	2 154,3	197,5	1 956,8	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	10 256,5	10 240,2	16,3	
Ministerstvo kultury	486,4	289,8	196,6	
Ministerstvo zdravotnictví	1,7	1,6	0,1	
Národní fond	376,6	39,3	337,3	
Operace státních finančních aktiv	117,6	37,7	79,9	
VPS - transfery v rámci souhrn. dotačního vztahu	10 149,8	10 149,8		
VPS - ostatní transfery	1 694,8	1 304,8	312,8	77,2
Státní zemědělský intervenční fond	1 432,8	267,2	1 165,6	
Státní fond životního prostředí	865,5	22,8	651,4	191,3
Státní fond dopravní infrastruktury	1 290,0	122,2	1 167,8	
Státní fond rozvoje bydlení	59,7	27,7	14,7	17,3
Státní fond na podporu a rozvoj č.kinematografie	12,6		12,6	
C e l k e m	70 228,5	51 762,8	18 179,9	285,8

Z kapitoly **Ministerstva práce a sociálních věcí** přijaly obce do svých rozpočtů celkem **26,6 mld. Kč**, proti skutečnosti předchozího roku to bylo o 0,7 mld. Kč méně. Největší část představují transfery na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, transfery na dávky pomoci v hmotné nouzi a na dávky zdravotně postiženým občanům. Další prostředky byly obcím uvolněny na aktivní politiku zaměstnanosti a na financování společných programů EU a ČR zaměřených na zlepšení struktury pracovních míst, snížení nezaměstnanosti apod. Investiční prostředky směřovaly do Programu pořízení a technická obnova majetku ve správě ústavů sociální péče a byly určeny na stavební úpravy zařízení sociální péče včetně domovů pro seniory.

Navíc Ministerstvo práce a sociálních věcí uvolnilo přímo příspěvkovým organizacím zřízeným obcemi (bez prostřednictví rozpočtu obce) v rámci dotačního titulu neinvestiční nedávkové transfery podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, finanční prostředky v celkovém objemu 1,2 mld. Kč.

Z kapitoly **Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy** získaly obce transfery ve výši 10,3 mld. Kč, tj. o 1,3 mld. Kč více oproti předchozímu roku. Převážnou část těchto prostředků tvoří přímé náklady na vzdělávání (pro hl.m. Prahu) a dotace na soukromé školy. Obdobně jako v minulém roce byly podpořeny projekty zaměřené na rozvoj a zkvalitnění vzdělávání, program sociální prevence a prevence kriminality apod. Značná část prostředků

byla rovněž uvolněna na posílení platové úrovně pedagogických pracovníků s vysokoškolským vzděláním, kteří splňují odbornou kvalifikaci podle zákona č. 563/2004 Sb.

V průběhu roku 2011 přijaly obce z kapitoly **Ministerstva životního prostředí** finanční prostředky ve výši 9,0 mld. Kč, tj. o 1,6 mld. Kč více než v předchozím roce. Největší objem tvořily investiční transfery určené na realizaci vodohospodářských projektů zaměřených na výstavbu a technickou obnovu kanalizací, ČOV a vodovodů. Další prostředky směřovaly na podporu zlepšování stavu přírody, na snižování rizika povodní, na podporu udržitelného využívání zdrojů energie a na podporu zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží.

Z kapitoly **Ministerstva pro místní rozvoj** přijaly obce celkem 4,9 mld. Kč. Více než polovinu z této částky (3,1 mld. Kč) tvořily investiční transfery určené na obnovu majetku postiženého živelní pohromou, na obnovu místních komunikací, na podporu regionálního rozvoje apod. Značná část prostředků z této kapitoly byla dále uvolněna pro hlavní město Prahu na realizaci operačních programů Praha Adaptabilita (projekty v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji apod.) a Praha Konkurenceschopnost (podpora projektů v oblasti veřejné dopravy, informačních a komunikačních technologií, zlepšování životního prostředí apod.).

Objem finančních prostředků poskytnutých obcím z kapitoly **Ministerstva zemědělství** dosáhl 2,2 mld. Kč, tj. zhruba stejně jako v předchozím roce. Převážná část transferů směřovala do oblastí investic (2,0 mld. Kč) na výstavbu a technickou obnovu vodovodů a úpraven vod, čistíren a kanalizací. Značný objem finančních prostředků byl rovněž poskytnut na podporu prevence před povodněmi. Neinvestiční přijaté prostředky byly určeny na aktivity související s hospodařením v lesích a na obnovu lesních porostů.

Z rozpočtu **Ministerstva kultury** získaly obce prostředky ve výši 0,5 mld. Kč, které byly určeny zejména na Program regenerace městských památkových rezervací, na podporu profesionálních divadel, stálých profesionálních symfonických orchestrů, na zajištění veřejných informačních služeb knihoven apod. Transfery ve výši 0,4 mld. Kč převedené obcím z kapitoly **Ministerstva dopravy** směřovaly na realizaci systému řízení a regulaci městského silničního provozu v Praze. Neinvestiční prostředky byly uvolněny na příspěvky za ztrátu dopravce z provozu veřejné osobní drážní dopravy.

Další část transferů a půjček byla v loňském roce uvolněna ze státních fondů. Ze **Státního zemědělského intervenčního fondu** přijaly obce transfery v celkové výši 1,4 mld. Kč. V rámci společných programů EU a ČR směřovaly prostředky především do obnovy a rozvoje vesnic, do občanského vybavení a služeb v obcích např. v oblasti školství, zdravotnictví, základní obchodní infrastruktury a sportovních aktivit. V rámci ochrany a rozvoje kulturního dědictví venkova byly podpořeny stavební obnovy památkových budov apod. V oblasti lesnictví byly realizovány akce týkající se lesnické infrastruktury a nákupu lesnické techniky.

Ze **Státního fondu dopravní infrastruktury** získaly obce účelové prostředky ve výši 1,3 mld. Kč na výstavbu a obnovu silniční sítě statutárních měst, další prostředky byly určeny na financování dopravní infrastruktury v příslušných oblastech.

Ze **Státního fondu životního prostředí** přijaly obce finanční prostředky ve výši 0,9 mld. Kč, obdobně jako v předcházejících letech směřovaly k ochraně vod, k ochraně přírody ve volné krajině a chráněných územích, dále byla podpořena opatření na zlepšení stavu ovzduší i půdy. Značná část prostředků byla rovněž uvolněna v rámci Programu GIS – zelená úsporám, který je zaměřený na úspory energie a obnovitelné zdroje energie v rodinných a bytových domech.

Z krajských rozpočtů přijaly obce **3,4 mld. Kč**, to je zhruba stejný objem prostředků jako v předchozím roce. Polovinu tvořily investiční transfery určené například na výstavbu a

obnovu vodohospodářské infrastruktury a dopravní infrastruktury, na program obnovy venkova, na podporu sportu, tělovýchovy apod. Neinvestiční transfery směřovaly například na realizaci programu obnovy venkova, podporu v oblasti kultury a cestovního ruchu, podporu školství a mládeže a podobně. **Z rozpočtu regionálních rad** přijaly obce transfery ve výši **6,9 mld. Kč** (v předchozím roce to bylo 11,8 mld. Kč). Jednalo se především o transfery investičního charakteru (96,2 % z celkového objemu).

Obce dále převedly do svých rozpočtů i prostředky z vlastních fondů (z fondů hospodářské činnosti a rezervy z minulých let) ve výši 13,6 mld. Kč. Objem převodů byl proti předchozímu roku nižší o 4,1 mld. Kč.

Pokles celkových příjmů obcí se odrazil na výdajové straně obecních rozpočtů. Zastupitelstva obcí a měst reagovala na pokles příjmů realizací úsporných opatření, případně přesunula některé výdaje do dalších let (investiční akce).

Celkové výdaje obcí dosáhly **275,0 mld. Kč**, ve srovnání se skutečností předchozího roku byly nižší o 16,5 mld. Kč. Pokles výdajů byl z větší části koncentrován v oblasti investičních výdajů.

Tabulka č. 16: Výdaje obcí a DSO v letech 2009 – 2011 po konsolidaci (v mil. Kč)

	2009 skutečnost	2010 skutečnost	2011 skutečnost	Index	
				<u>2010</u> 2009	<u>2011</u> 2010
I. Běžné výdaje	189 827,5	199 934,3	194 733,7	105,3	97,4
z toho					
Platy a ostatní. platby za provedenou práci	26 027,1	27 357,7	26 531,8	105,1	97,0
Nákup materiálu	4 816,7	4 418,4	4 047,7	91,7	91,6
Nákup vody, paliv, energ., služeb a ost. nákupy	54 726,0	57 392,5	53 838,9	104,9	93,8
Výdaje na dopravní obslužnost	2 406,0	4 252,8	4 522,7	176,8	106,3
Neinvestiční transfery podnikatel. subjektům	15 686,3	17 581,6	17 016,7	112,1	96,8
Neinvestiční transfery nezisk. a podob. org.	8 442,3	8 493,0	8 706,0	100,6	102,5
Neinvestiční transfery příspěv. a podob. org.	30 390,4	31 407,9	32 745,5	103,3	104,3
Neinvestiční transfery obyvatelstvu	25 008,2	26 158,0	25 785,7	104,6	98,6
z toho: sociální dávky	24 238,6	25 272,6	24 967,5	104,3	98,8
II. Kapitálové výdaje	93 387,3	91 572,9	80 269,4	98,1	87,7
z toho:					
Investiční nákupy a související výdaje	83 530,3	83 025,6	71 139,4	99,4	85,7
Investiční transfery podnikatel. subjektům	4 963,5	1 873,1	2 886,7	37,7	154,1
Investiční transfery nezisk. a podobným org.	408,5	461,8	324,5	113,0	70,3
Investiční transfery příspěvk. organizacím	1 665,5	1 662,4	1 693,2	99,8	101,9
Výdaje celkem	283 214,8	291 507,2	275 003,1	102,9	94,3

Běžné výdaje, kterými je zajišťován provoz obcí a jejich organizací, dosáhly **194,7 mld. Kč**, což představuje 97,4 % úrovně předpokládané rozpočtem. Ve srovnání s předchozím rokem byl objem běžných výdajů nižší o 5,2 mld. Kč.

Výdaje na **nákup vody, paliv, energie, služeb a ostatní nákupy**, které pro obce představují největší objem výdajů, dosáhly **53,8 mld. Kč**. Proti předchozímu roku se snížily o 3,6 mld. Kč, k poklesu došlo především ve výdajích na opravy a údržbu (o 2,2 mld. Kč) a ve výdajích na nákup ostatních služeb (o 1,3 mld. Kč).

Druhou objemově nejvýznamnější položkou výdajů obecních rozpočtů jsou **neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím**. Jejich výše činila **32,7 mld. Kč**, což znamená nárůst proti předchozímu roku o 1,3 mld. Kč. Rozhodující část tvoří neinvestiční příspěvky (30,1 mld. Kč), které obce poskytují příspěvkovým organizacím, kterých jsou

zřizovateli. Jedná se především o organizace působící v oblasti vzdělávání a školských služeb (objem výdajů 18,8 mld. Kč), dále organizace v oblastech kultury (činnost divadel, knihoven, muzeí a galerií), tělovýchovy a zájmové činnosti, bydlení a komunálních služeb a ochrany životního prostředí. Významnou část tvoří rovněž výdaje v oblasti služeb sociální péče (domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, osobní asistence, pečovatelská služba, podpora samostatného bydlení, centra sociálně rehabilitačních služeb).

Neinvestiční transfery obyvatelstvu dosáhly **25,8 mld. Kč**, ve srovnání s předchozím rokem byly nižší o 0,4 mld. Kč. Rozhodující objem představují sociální dávky, jejichž celková výše činila 25,0 mld. Kč (o 0,3 mld. Kč méně nežli v předchozím roce). Jedná se především o dávky, které jsou plně hrazeny ze státního rozpočtu prostřednictvím rozpočtu kapitoly Ministerstva práce a sociálních věcí, a to příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (18,1 mld. Kč), dávky pomoci v hmotné nouzi, tj. příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc a ostatní dávky sociální pomoci (5,0 mld. Kč) a dávky pro zdravotně postižené osoby (1,9 mld. Kč).

Výdaje obcí na **platy zaměstnanců a ostatní platby za provedenou práci** v minulých letech každoročně narůstaly, v loňském roce byl v této části výdajů poprvé vykázán meziroční pokles. Výdaje obcí na platy činily celkem **26,5 mld. Kč**, což je o 0,8 mld. Kč méně nežli v předchozím roce. Ke snížení došlo ve všech položkách: objem výdajů na platy zaměstnanců se meziročně snížil o 0,3 mld. Kč, objem výdajů na odměny členů zastupitelstva o 0,2 mld. Kč a objem ostatních osobních výdajů o 0,3 mld. Kč. Na související platby povinného pojistného placeného zaměstnavatelem vynaložily obce 8,5 mld. Kč (snížení 0,1 mld. Kč).

Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům činily **17,0 mld. Kč** (meziroční pokles o 0,6 mld. Kč), jedná se především o transfery nefinančním podnikatelským subjektům - právníkům osobám zřízeným podle obchodního zákoníku, tj. veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti.

Na **neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím** vynaložily obce **8,7 mld. Kč**, tj. o 0,2 mld. Kč více nežli v předchozím roce. Do této skupiny spadají zejména dotace organizacím působícím v oblasti vzdělávání a školských služeb (hl. město Praha), dále v oblastech kultury, tělovýchovy a zájmové činnosti a v oblasti sociálních služeb.

Výdaje na dopravní územní obslužnost činily **4,5 mld. Kč** tj. o 0,3 mld. Kč více než v roce předchozím. Jsou to výdaje obcí na úhradu prokazatelné ztráty provozovatelům hromadné dopravy v důsledku plnění veřejné služby (zajištění dopravní obslužnosti) podle zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě a zákona č. 266/1994 Sb., o drahách. Z hlediska obcí jde o převody finančních prostředků na účet sdružených prostředků za účelem těchto úhrad.

Kapitálové výdaje obcí činily **80,3 mld. Kč**. Dosažený výsledek výrazně zaostal za předpoklady rozpočtu (konečný rozpočet po všech změnách předpokládal kapitálové výdaje obcí ve výši 113,8 mld. Kč). Současně znamenal také výrazný pokles proti skutečnosti předchozího roku (o 11,3 mld. Kč). Ke snížení kapitálových výdajů došlo především na položce investiční nákupy a související výdaje, jejichž celkový objem činil 71,1 mld. Kč (meziroční pokles o 11,9 mld. Kč). Snížily se také výdaje na položce objemově méně významné, kterou jsou investiční transfery neziskovým organizacím, jejich výše dosáhla 0,3 mld. Kč, což je ve srovnání s předchozím rokem o 0,1 mld. Kč méně.

Nárůst výdajů byl naopak vykázán v části investičních transferů podnikatelským subjektům, jejichž objem dosáhl 2,9 mld. Kč (zvýšení o 1,0 mld. Kč). Vzrostly také výdaje na nákup akcií a majetkových podílů, obce na tyto nákupy vynaložily 1,0 mld. Kč, což je proti předchozímu roku o 0,2 mld. Kč více. Objem investičních transferů příspěvkovým organizacím zůstal zhruba na stejné úrovni jako v předchozím roce (1,7 mld. Kč).

Z hlediska odvětvového členění směřují kapitálové výdaje obcí dlouhodobě především do oblasti dopravy, bydlení, komunálních služeb, územního rozvoje, vodního hospodářství, vzdělání a školských služeb, tělovýchovy a zájmové činnosti, kultury a ochrany životního prostředí. Pokles kapitálových výdajů, ke kterému došlo ve sledovaném roce, se promítl v meziročním snížení investičních výdajů především v odvětví dopravy o 3,8 mld. Kč, tělovýchovy a zájmové činnosti o 3,7 mld. Kč, bydlení a komunálních služeb o 2,4 mld. Kč a kultury o 1,6 mld. Kč. Meziroční nárůst investičních výdajů byl vykázán pouze v odvětví vodního hospodářství (o 1,8 mld. K), sociálních služeb (o 0,6 mld. Kč) a odvětví civilní připravenosti na krizové stavy (o 0,2 mld. Kč).

Hlavním zdrojem čerpání kapitálových výdajů byly transfery z rozpočtů ostatních kapitol státního rozpočtu a ze státních fondů, dále pak transfery převedené z rozpočtů regionálních rad na financování investičních akcí realizovaných v rámci jednotlivých regionálních operačních programů (obce přijaly z rozpočtů regionálních rad investiční transfery ve výši 6,7 mld. Kč, což je zhruba o 4,8 mld. Kč méně nežli v předchozím roce).

Dalším zdrojem kapitálových výdajů obcí byly transfery, které byly obcím převedeny z rozpočtů krajů (zhruba 1,7 mld. Kč). Na financování jednotlivých investičních projektů se podílely rovněž vlastní zdroje obcí.

Koncesní smlouvy

V minulých letech uzavřely některá města a obce a DSO koncesní smlouvy o provozování a správě některých zařízení ve vlastnictví obce (dle zákona č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení). Pro zjištění výše závazků, které pro obce z těchto smluv ve sledovaném roce vyplývají, předkládají obce v rámci podkladů pro zpracování státního závěrečného účtu také údaje o závazcích vyplývajících z uzavřených koncesních smluv.

Ministerstvo financí aktuálně eviduje celkem 59 obcí a měst, kterým bylo v průběhu let 2006 – 2011 vydáno předchozí stanovisko k uzavření (ke změně) koncesní smlouvy podle § 30 zákona č. 139/2006 Sb. K výraznému nárůstu počtu žádostí o předchozí stanovisko k uzavření koncesní smlouvy došlo právě v loňském roce, kdy Ministerstvo financí posuzovalo 29 nových žádostí.

Z hodnotících zpráv zasláných kraji vyplývá, že na úhradu závazků spojených s realizací koncesních smluv vynaložily obce a města v loňském roce 185,3 mil. Kč. Výše ročních finančních závazků u jednotlivých smluv je velmi rozdílná (od desítek tisíc až po desítky milionů), část smluv neobsahuje pro obce či města žádné finanční závazky.

Velká část uzavřených smluv má jako předmět koncesní smlouvy uvedeno „provozování vodohospodářské infrastruktury (tj. provozování vodovodu a zásobování pitnou vodou, provozování kanalizace a ČOV)“. Zbývající část žádostí má potom různý předmět koncesní smlouvy, jako například: zajištění dodávek tepla a teplé vody, provozování víceúčelového hřiště, provozování sportovního areálu, provozování školního stravování, provozování domova pro seniory, provozování ozdravného centra, nebo provozování integrovaného systému parkování, odtahu vozidel, provozování lanové dráhy, vydávání informačního časopisu městské části.

Příspěvkové organizace zřizované obcemi

V uplynulém roce bylo evidováno celkem 8 372 příspěvkových organizací, jejichž zřizovateli byly obce včetně hl. m. Prahy (proti předchozímu roku se jejich počet zvýšil o 15). Z údajů o výsledcích hospodaření příspěvkových organizací vyplývá, že 713 organizací ukončilo své hospodaření s účetní ztrátou (8,5 % z jejich celkového počtu). Ve srovnání s výsledky

předchozího roku, kdy účetní ztrátu vykázalo 1 111 organizací (13,3 % z jejich celkového počtu), se jedná o podstatné zlepšení celkových výsledků hospodaření.

Z hlediska odvětvového členění hlavní činnosti příspěvkových organizací (dle klasifikace COFOG) působilo zhruba 86,0 % příspěvkových organizací v oblasti vzdělávání (předškolní zařízení, základní školy, školní stravování a základní umělecké školy). V oblasti kultury působilo přibližně 5,7 % z celkového počtu příspěvkových organizací, zde se jedná především o zařízení pro zájmovou činnost v kultuře, knihovnické činnosti a činnost muzeí a galerií. V oblasti sociálních věcí působilo zhruba 3,9 % příspěvkových organizací (jsou to zejména domovy pro seniory a domovy pro osoby se zdravotním postižením, centra sociálních služeb, zajišťování osobní asistence a pečovatelské služby a sociální poradenství). Větší počty příspěvkových organizací působily dále i v oblasti rekreačních a sportovních služeb, rozvoje bydlení, odstraňování odpadů.

Dobrovolné svazky obcí

Ve sledovaném roce působilo na území republiky celkem 756 dobrovolných svazků obcí (dále jen DSO), tj. o 10 svazků méně ve srovnání s rokem předchozím. DSO představují specifickou a nejčastější formu spolupráce mezi obcemi, vznikají za účelem ochrany a prosazování společných zájmů obcí. Jednotlivé DSO jsou právními osobami, sestavují rozpočet a hospodaří s majetkem, který členské obce vkládají do svazku a s majetkem, který získaly vlastní činností.

V návrhu státního rozpočtu nebývají rozpočtovány žádné transfery pro DSO. Tato skutečnost je způsobena tím, že neexistuje žádný dotační titul, který by byl navržen výhradně pro DSO. Dotační tituly, které jsou určeny jak pro obce tak pro DSO, jsou v návrhu státního rozpočtu zahrnuty jako dotace pro obce a jako o dotacích pro DSO je o nich účtováno až v průběhu rozpočtového roku při jejich uvolňování.

V loňském roce hospodařily DSO s celkovými příjmy ve výši 5,5 mld. Kč, což je o 1,0 mld. Kč více než v předchozím roce. Zdrojem příjmů jsou především transfery z různých úrovní veřejných rozpočtů (z rozpočtů členských obcí, ze státního rozpočtu, ze státních fondů, z rozpočtů krajů a rozpočtů regionálních rad), jejichž celkový objem dosáhl 4,3 mld. Kč. Jednalo se především o prostředky investičního charakteru (82 % celkového objemu), což souvisí s účelem, pro který jsou DSO především zřizovány. Vlastní příjmy DSO činily 1,2 mld. Kč, tvořily je nedaňové příjmy ve výši 0,9 mld. Kč (zejména příjmy z pronájmu majetku a příjmy z vlastní činnosti) a kapitálové příjmy ve výši 0,3 mld. Kč.

Výdaje DSO činily 5,2 mld. Kč a hospodaření skončilo s přebytkem ve výši 0,3 mld. Kč (rozpočet předpokládal mírný schodek 0,1 mld. Kč). V souladu s určením přijatých finančních zdrojů byly výdaje DSO směřovány především na realizaci investičních akcí, kapitálové výdaje činily 4,5 mld. Kč, což je zhruba 86 % celkových výdajů.

Z hlediska odvětvového zaměření působí největší počet DSO v oblasti vodního hospodářství, kam patří například činnosti související se zásobováním pitnou vodou, odváděním a čištěním odpadních vod a správou ve vodním hospodářství. Dále jsou to aktivity v oblasti komunálních služeb, územního rozvoje, sběru a svozu komunálních odpadů, údržby místních komunikací.

4. Hospodaření Regionálních rad regionů soudržnosti

Regionální rady tvoří součást územních rozpočtů od poloviny roku 2006. Jsou zřízeny ve všech regionech soudržnosti (s výjimkou regionu soudržnosti Praha) a působí v nich jako řídicí orgány regionálních operačních programů. Prostřednictvím regionálních rad jsou čerpány prostředky na realizaci projektů spolufinancovaných z Evropského fondu pro

regionální rozvoj (ERDF) v programovém období 2007 – 2013. Zprostředkovatelem toku finančních prostředků z Evropské unie k regionálním radám je Ministerstvo pro místní rozvoj.

Základním zdrojem příjmů regionálních rad jsou transfery ze státního rozpočtu určené na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky z fondů EU a na spolufinancování národního podílu u projektů realizovaných v rámci jednotlivých regionálních operačních programů, a transfery z rozpočtů krajů. Ostatní zdroje příjmů (nedaňové a kapitálové příjmy) mají spíše doplňkový význam.

Hospodaření regionálních rad se v loňském roce odchýlilo nejen od předpokladů státního rozpočtu, ale také od dosavadních tendencí vývoje. Zatímco v předchozích letech se objem finančních prostředků procházejících rozpočty regionálních rad rychle zvyšoval (v roce 2009 činil meziroční nárůst příjmů 13,3 mld. Kč, v roce 2010 to bylo 12,2 mld. Kč) a regionální rady hospodařily vždy s mírným přebytkem, v loňském roce byl vývoj odlišný.

Tabulka č. 17: Bilance příjmů a výdajů regionálních rad regionů soudržnosti (v mil. Kč)

Ukazatel	skutečnost k 31.12.2010	rozpočet 2011		skutečnost k 31.12.2011	% plnění rozp.
		schválený	po změnách		
1	2	3	4	5	6
Nedaňové příjmy	74,2	50,0	50,0	177,4	
z toho : příjmy z úroků	21,8			23,4	
Kapitálové příjmy	0,2			0,1	
Přijaté transfery (po konsolidaci)	27 208,1	27 861,4	26 838,7	14 723,1	54,9
z toho:					
- ze státního rozpočtu	26 998,9	27 561,4	26 538,7	14 445,7	54,4
- z rozpočtu krajů	209,2	300,0	300,0	277,4	92,5
Příjmy celkem (po konsolidaci)	27 282,5	27 911,4	26 888,7	14 900,6	55,4
Běžné výdaje (po konsolidaci)	1 227,5	2 493,4	2 387,9	1 261,9	52,8
Kapitálové výdaje	25 782,9	25 418,0	24 500,0	13 838,7	56,5
z toho:					
- transfery podnikatelským subjektům	3 373,9			2 411,9	
- transfery neziskovým a podobným	748,9			544,1	
- transfery příspěvkovým organizacím	373,4			80,1	
- transfery veřej. rozpoč. územ. úrovně	21 270,1			10 795,2	
Výdaje celkem (po konsolidaci)	27 010,4	27 911,4	26 888,7	15 100,6	56,2
Saldo příjmů a výdajů (po konsolidaci)	272,1	0,0	0,0	-200,0	.

Celkový objem příjmů regionálních rad dosáhl **14,9 mld. Kč**, což znamená pokles proti skutečnosti předchozího roku o 12,4 mld. Kč a plnění předpokladů rozpočtu 55,4 %. Ve výsledcích hospodaření regionálních rad byl poprvé vykázán schodek (- 0,2 mld. Kč).

Rozpočet na rok 2011 vycházel z předpokladu pokračování růstu počtu podpořených projektů a tím i objemu finančních prostředků na jejich financování. V kapitole Ministerstva pro místní rozvoj, byly vyčleněny pro realizaci regionálních operačních programů prostředky ve výši 26,8 mld. Kč, převážná část, zhruba 91,6 %, byla určena na investiční účely. Převádění finančních prostředků z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj do rozpočtů jednotlivých regionálních rad se odvíjí od průběhu realizace projektů a proplácení žádostí o platbu, týkajících se projektů příjemců dotací.

Z kapitoly Ministerstva pro místní rozvoj přijaly regionální rady 14,4 mld. Kč, tj. o 12,4 mld. Kč méně nežli předpokládal rozpočet a o 12,6 mld. Kč méně nežli v roce předchozím. Zpomalení čerpání transferů ze státního rozpočtu bylo signalizováno již ve výsledcích za 1. pololetí, neboť od počátku roku byly objemy transferů přijatých do rozpočtů regionálních

rad v jednotlivých měsících nižší proti předchozímu roku. Ke konci prvního pololetí byl objem přijatých transferů zhruba o polovinu nižší než v pololetí minulého roku a plnění předpokladů rozpočtu činilo 25,5 %. K zásadnějšímu obratu nedošlo ani v průběhu druhého pololetí.

Regionální rady ve svých hodnotících zprávách o výsledcích hospodaření (předložených podle Přílohy č. 2 vyhlášky č. 419/2001 Sb.) jako hlavní důvody poklesu financování mezi roky 2011 a 2010 uvádí zejména časové posuny ukončování jednotlivých etap projektů, které následně odsouvá konečné vyúčtování projektu, změny ve finančních plánech příjemců dotací, ve kterých došlo k posunu žádostí o platbu do dalších let a časový posun procesu hodnocení a administrace nových projektů a následně uzavření nových smluv. V průběhu čerpání finančních prostředků se také negativně odrazilo problémy v činnosti některých úřadů regionálních rad, které vedly k pozastavení certifikace výdajů ze strany Evropské unie a následnému pozastavení tranší od Ministerstva pro místní rozvoj a také související externí kontroly (Policie ČR, Deloitte Advisory), které kontrolovaly proplácené projekty (pokud nebyla kontrola externím subjektem uzavřena nebylo možné daný projekt proplatit).

Kraje převedly do rozpočtů regionálních rad transfery ve výši 0,3 mld. Kč (meziroční zvýšení o 0,1 mld. Kč), z toho zhruba jednu třetinu tvořily prostředky na zajištění vlastního provozu regionálních rad a dvě třetiny investiční prostředky určené na spolufinancování projektů realizovaných kraji. Celkový objem příjmů dále doplnily nedaňové příjmy ve výši 0,2 mld. Kč (v tom rozhodující objem tvořily příjmy z finančního vypořádání).

Celkové výdaje regionálních rad činily **15,1 mld. Kč**, což bylo ve srovnání s předchozím rokem o 11,9 mld. Kč méně, proti předpokladům rozpočtu byly výdaje nižší o 11,8 mld. Kč.

Na běžné výdaje vynaložily regionální rady 1,3 mld. Kč, tj. zhruba stejně jako v předchozím roce, rovněž struktura běžných výdajů byla obdobná. Neinvestiční transfery určené na realizaci projektů tvořily 0,6 mld. Kč, z toho 0,4 mld. Kč byla převedeno veřejným rozpočtům územní úrovně (obcím a krajům na úhradu neinvestičních výdajů jimi realizovaných projektů) a 0,1 mld. Kč neziskovým organizacím. Výdaje na platy zaměstnanců regionálních rad včetně povinného pojištění činily 0,3 mld. Kč, výdaje na nákup vody, paliv, energie a ostatní nákupy 0,15 mld. Kč.

Kapitálové výdaje činily 13,8 mld. Kč a tvořily tak téměř 92 % celkových výdajů regionálních rad (ve srovnání s předchozím rokem byly o 11,9 mld. Kč nižší). Největší část prostředků na realizaci investičních projektů byla převedena veřejným rozpočtům územní úrovně, celkový objem činil 10,8 mld. Kč (z toho: obcím 6,5 mld. Kč, dobrovolným svazkům obcí 0,1 mld. Kč, krajům 4,1 mld. Kč). Podnikatelským subjektům byly převedeny transfery ve výši 2,4 mld. Kč (v loňském roce 3,4 mld. Kč) a zbývající část 0,6 mld. Kč byla určena příspěvkovým, neziskovým a podobným organizacím (v loňském roce 1,1 mld. Kč).

Z hlediska věcného zaměření operačních programů bylo nejvíce prostředků rozděleno v rámci prioritních os zaměřených na projekty zaměřené na rozvoj a obnovu měst a obcí, dopravní infrastruktury a cestovního ruchu. Podle odvětvového členění investičních výdajů byl největší objem vykázan v odvětví dopravy, kam směřovalo celkem 4,2 mld. Kč (ve srovnání s předchozím rokem, kdy tyto výdaje činily 10,4 mld. Kč, se však jedná o značný pokles). Výdaje zaměřené na rozvoj bydlení a komunálních služeb činily 2,0 mld. Kč, výdaje do odvětví vzdělávání a školských služeb 1,6 mld. Kč, do odvětví tělovýchovy a zájmové činnosti 1,5 mld. Kč, oblasti kultury 1,3 mld. Kč.

Hlavní město Praha, které vykonává činnost řídicího orgánu operačních programů Praha - Adaptabilita a Praha - Konkurenceschopnost pro region soudržnosti Praha spolufinancovaných z Evropského sociálního fondu (ESF) a Evropského fondu pro regionální rozvoj

(ERDF), přijalo z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj celkem 1,3 mld. Kč (z toho na implementaci programu Konkurenceschopnost 1,0 mld. Kč a programu Adaptabilita 0,3 mld. Kč). Tyto prostředky byly plně využity na financování podpořených projektů. V rámci OP Adaptabilita byl největší objem prostředků využit na realizaci projektů v prioritní ose 1 - Podpora rozvoje znalostní ekonomiky (0,2 mld. Kč), v rámci OP Konkurenceschopnost to bylo na realizaci projektů v prioritní ose 1 – Dopravní dostupnost a rozvoj ICT (0,6 mld. Kč).

5. Vývoj zadluženosti

Obce (vč. jimi zřizovaných příspěvkových organizací) vykázaly ke konci roku 2011 celkový nekonsolidovaný dluh² ve výši **82,4 mld. Kč**. Proti skutečnosti roku 2010 se jedná o pokles o 1,2 %, přičemž v absolutním vyjádření se jedná o pokles o téměř 1,0 mld. Kč.

V celkovém objemu zadluženosti obcí jsou zahrnuty bankovní úvěry od peněžních ústavů, emitované komunální dluhopisy, přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy, vč. půjček ze státního rozpočtu a státních fondů.

Tabulka č. 18: Souhrnné údaje o zadluženosti obcí ČR v letech 2001 – 2011 (v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Úvěry	22,6	27,3	35,2	38,5	43,7	47,1	46,7	47,4	55,8	59,9	60,9
Komunální dluhopisy	13,3	15,9	21,7	23,9	23,5	22,9	22,6	22,7	14,7	15,8	14,0
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	12,4	12,6	13,5	12,4	11,8	10,9	9,9	10,0	10,1	7,6	7,5
Celkem	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6	83,3	82,4

Z údajů uvedených v tabulce jsou zřejmé dva protichůdné vlivy. Na jedné straně došlo k nárůstu na položce úvěrů (o 1,0 mld. Kč), na druhé straně došlo k poklesu na položce komunálních dluhopisů (o 1,8 mld. Kč) a na položce přijatých návratných výpomocí a ostatních dluhů (o 0,1 mld. Kč). Snížení vykázané hodnoty na položce komunálních dluhopisů způsobilo splacení emise komunálních dluhopisů statutárního města Brna ve výši 2,0 mld. Kč. Naproti tomu došlo k přecenění (zvýšení účetní hodnoty) emisí komunálních dluhopisů hlavního města Prahy a statutárního města Ostravy denominovaných v EUR, čímž se celková hodnota emitovaných komunálních dluhopisů vyjádřená v Kč snížila pouze o 1,8 mld. Kč. Kromě toho došlo v roce 2011 ke splacení dvou emisí komunálních dluhopisů hl. m. Prahy v souhrnné výši 5,0 mld. Kč. Tyto emise však byly refinancovány novou emisí komunálních dluhopisů hl. m. Prahy ve stejné výši.

Ve struktuře dluhu obcí mají dlouhodobě největší váhu úvěry, jejichž podíl během roku 2011 vzrostl o 2 p. b. na 73,9 %, podíl emitovaných komunálních dluhopisů se o stejnou hodnotu snížil na 17,0 % a zbývající část dluhu obcí (9,1 %) tvořily přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy.

Úvěry, které obce přijaly od peněžních ústavů, byly podobně jako v minulých letech, směřovány zejména na rekonstrukce a výstavbu technické infrastruktury (místní komunikace, kanalizace, čistírny odpadních vod, vodovody), na předfinancování investičních projektů spolufinancovaných z fondů EU a na regeneraci a výstavbu bytového fondu. Obce tyto prostředky rovněž použily na rekonstrukce, zateplování a rozšíření školských zařízení,

² Čerpáno z dat přijatých do CSÚIS do 1.3.2012. V údajích nejsou zahrnuty 2 obce, 3 dobrovolné svazky obcí a 4 příspěvkové organizace, jejichž výkaz nebyl do 1.3.2012 do CSÚIS předán.

sportovních areálů a jiné občanské vybavenosti. Několik statutárních měst také čerpalo úvěry poskytnuté Evropskou investiční bankou určené na financování investic do zkvalitnění městské infrastruktury. Tyto úvěry se vyznačují nízkým úročením a velmi dlouhou dobou splatnosti. Až na zanedbatelné výjimky byla většina úvěrů i v roce 2011 obcím poskytnuta v domácí měně.

Vedoucí postavení v poskytování úvěrů si stále udržuje Česká spořitelna, a. s. před Komerční bankou, a. s. Třetím největším poskytovatelem je Československá obchodní banka, a. s. V poskytování úvěrů a půjček je aktivních i mnoho dalších právnických a fyzických osob, včetně obcí. Většina úrokových sazeb je pevně stanovena nebo je navázána na mezibankovní úrokovou sazbu PRIBOR. Úrokové sazby se pohybují od nuly po několik desítek procent v případě spotřebitelských úvěrů a finančního pronájmu (zpravidla pořízení vozidel a komunální techniky). Většina sazeb nepřesahovala 4 procentní body. Přírážky k sazbám vázaných na mezibankovní úrokovou sazbu PRIBOR obvykle nepřesahovaly 2 p.b. Pro více než polovinu poskytnutých úvěrů a půjček jejich poskytovatelé nevyžadovali ručení. Pokud bylo ručení vyžadováno, nejčastěji šlo o ručení majetkem obce, budoucími příjmy rozpočtu příjemce či směnkou.

Emisi komunálních dluhopisů vykazuje pouze hl. m. Praha (9,4 mld. Kč) a statutární města Ostrava (2,6 mld. Kč) a Liberec (2,0 mld. Kč). Celková účetní hodnota emitovaných komunálních dluhopisů činila koncem roku 14,0 mld. Kč.

Položka **přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy** vykázala jen mírný meziroční pokles. Na jedné straně došlo k mírnému poklesu přijatých půjček a návratných finančních výpomocí, na druhé straně došlo k mírnému nárůstu ostatních dlouhodobých závazků.

Obce také přijaly nízkouúročené půjčky z rozpočtů **Státního fondu životního prostředí** (154,5 mil. Kč) a **Státního fondu rozvoje bydlení** (17,3 mil. Kč) a návratné finanční výpomoci z kapitoly Všeobecná pokladní správa (77,2 mil. Kč). Půjčky byly směřovány především na intenzifikace čistíren odpadních vod a jejich výstavbu, na úspory energií a na opravy a modernizace bytového fondu.

Z hlediska vztahu výše finančních prostředků na bankovních účtech rozpočtového hospodaření obcí a běžných účtech jimi zřízených příspěvkových organizací a výše zadluženosti nedošlo oproti roku 2010 k výraznější změně. Pokles hodnoty dluhu byl doprovázen poklesem peněžních zůstatků. Ke konci roku 2011 výše zadluženosti převyšovala výši finančních zůstatků o 11,2 mld. Kč.

Tabulka č. 19: Stav na účtech a stav zadluženosti obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací v letech 2001 - 2011(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stav na účtech celkem	37,3	39,8	47,1	52,2	61,8	65,6	72,6	87,6	69,6	72,5	71,2
Zadluženost celkem	48,3	55,8	70,4	74,9	79,0	81,0	79,3	80,1	80,6	83,3	82,4
Rozdíl	-11,0	-16,1	-23,3	-22,7	-17,2	-15,4	-6,7	7,5	-11,0	-10,8	-11,2

V roce 1994 vykázalo zadluženost 1 969 obcí z celkového počtu 6 221 obcí, tj. 31,7 % obcí. V roce 2011 vykázalo zadluženost 3 089³ obcí z celkového počtu 6 246 obcí, což je méně než polovina (49,5 %) obcí z celkového počtu. Počet obcí, které vykázaly v posledních letech zadluženost je poměrně stabilizovaný a meziročně došlo opět k jeho mírnému poklesu (o 23 obcí).

³ U dvou obcí, které nepředaly svou řádnou účetní závěrku nebylo možné provést hodnocení. Z finančního výkazu lze však usuzovat, že jedna z těchto obcí dluh vykazuje.

Z pohledu posuzování zadluženosti podle velikostních kategorií obcí lze, stejně jako v minulých obdobích, konstatovat, že podíl obcí vykazujících dluh se zvyšuje s rostoucím počtem obyvatel obce. Nejnižší procentní podíl obcí vykazujících dluh lze nalézt v nejnižší velikostní kategorii 1 – 100 obyvatel (podíl 20,6 %). Velikostní kategorie obcí nad 5 000 obyvatel mají vyšší než 94 % podíl počtu obcí vykazujících dluh. Oproti předchozímu období došlo k poklesu podílu obcí vykazujících dluh v kategoriích do 1 000 obyvatel. Naproti tomu všechna města s počtem obyvatel nad 20 000 vykazují dluh v souhrnné výši více než 57,9 mld. Kč.

Na celkové zadluženosti obcí se stále výrazně podílí 4 největší města, přestože jejich podíl na celkové zadluženosti od roku 2004 stále klesá a v minulém roce dosáhl tento podíl nejnižší hodnoty od roku 2001.

Tabulka č. 20: Údaje o zadluženosti obcí ČR bez hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy v letech 2001–2011 (v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Úvěry	14,3	16,5	18,4	19,8	22,0	25,7	25,9	26,9	34,8	35,5	36,3
Komunální dluhopisy	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	2,0
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	9,8	9,7	9,6	9,1	8,6	7,8	7,0	7,4	6,5	5,7	5,7
Celkem	24,1	26,2	28,0	28,9	30,6	33,5	32,9	34,3	41,3	43,2	44,0

Bez zahrnutí čtyř největších měst (tj. hl. m. Praha, Plzeň, Brno a Ostrava), jejichž zadluženost dosahuje výše 38,4 mld. Kč, činí zadluženost ostatních obcí celkem 44,0 mld. Kč. U obcí bez těchto největších měst došlo ke zvýšení celkové zadluženosti o 0,8 mld. Kč.

Tabulka č. 21: Vývoj podílu zadluženosti hl. m. Prahy, Plzně, Brna a Ostravy na celkové zadluženosti obcí v letech 2001–2011 (v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celková zadluženost obcí v ČR	48,3	55,8	70,4	74,8	79,0	80,9	79,2	80,1	80,6	83,3	82,4
Zadluženost 4 největších měst	24,2	29,6	42,4	45,9	48,4	47,4	46,3	45,8	39,3	40,1	38,4
% podíl 4 největších měst na celkové zadluženosti	50,1	53,0	60,2	61,4	61,3	58,6	58,5	57,2	48,8	48,1	46,6

Celková zadluženost hl. m. Prahy (včetně jí zřízených příspěvkových organizací) dosáhla ke konci roku hodnoty 26,7 mld. Kč, což je o 0,6 mld. Kč méně než v roce předchozím. Podíl zadluženosti hl. m. Prahy na celkové zadluženosti obcí se proti předchozímu roku 2010 snížil o 0,3 p.b. na 32,5 %.

Dobrovolné svazky obcí vykázaly celkový dluh ve výši **2,5 mld. Kč**, což oproti roku předchozímu znamená pokles o necelých 0,2 mld. Kč. Na zadluženosti se z 86,6 % podílí dlouhodobé bankovní úvěry. Dobrovolné svazky obcí využívají získané prostředky především na rozvoj a obnovu místní infrastruktury (vodovody a kanalizace), odpadové hospodářství a na projekty zvyšující atraktivitu jejich území.

Kraje (včetně jimi zřízených příspěvkových organizací) vykázaly ke konci roku 2011 nekonsolidovaný dluh v celkové výši **22,3 mld. Kč**. Po prvním meziročním poklesu hodnoty dluhu v historii krajů v roce 2010 se jedná o opětovný nárůst hodnoty dluhu. Hodnota dluhu se meziročně zvýšila o necelých 3,2 mld. Kč (o 16,7 %). Růst dluhu byl vykázán zejména na

položce úvěrů (o více než 3,0 mld. Kč), které se na celkové zadluženosti krajů podílejí 88,1 %, a přijatých návratných finančních výpomocí a ostatních dluhů (o necelých 0,2 mld. Kč). Kraje ani v roce 2011 neemitovaly komunální dluhopisy.

Tabulka č. 22: Souhrnné údaje o zadluženosti krajů ČR v letech 2003 - 2011(v mld. Kč)

Ukazatel	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Úvěry	0,2	0,4	1,8	6,5	9,4	11,9	17,4	16,6	19,6
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	1,1	1,1	1,1	1,2	1,0	2,7	3,5	2,5	2,7
Celkem	1,3	1,5	2,9	7,7	10,4	14,6	20,9	19,1	22,3

Některé kraje pokračovaly v čerpání úvěrů poskytnutých Evropskou investiční bankou, jimiž předfinancovávají a spolufinancují rozsáhlé investice do regionální infrastruktury (rekonstrukce silnic II. a III. tříd, občanská vybavenost), cestovního ruchu, vědy a výzkumu. Tyto úvěry jsou zpravidla čerpány v několika tranších s různou délkou splatnosti, obvykle přesahující 10 let. Ostatní úvěry přijaly kraje zejména od Komerční banky, a.s. a České spořitelny, a. s. za účelem předfinancování investičních projektů, oprav silnic či odstraňování povodňových škod. Kraje přijaly též bezúročné půjčky od Státního fondu dopravní infrastruktury ve výši 0,5 mld. Kč na předfinancování výdajů, které mají být kryty prostředky ze strukturálních fondů EU.

Rozdíl mezi stavem peněžních prostředků na bankovních účtech rozpočtového hospodaření krajů a běžných účtech jimi zřízených příspěvkových organizací a stavem zadluženosti se u krajů od roku 2003 udržoval stále nad hranicí 10,0 mld. Kč. V roce 2009 se tento rozdíl skokově snížil na 1,2 mld. Kč. Za rok 2011 byl vykázán rozdíl 1,8 mld. Kč. Tento rozdíl je od počátku existence krajů kladný. V posledních třech letech už jen díky zřizovaným příspěvkovým organizacím.

Tabulka č. 23: Stav na účtech a stav zadluženosti krajů a jimi zřízených příspěvkových organizací v letech 2001-2011(v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stav na účtech celkem	4,4	6,9	12,5	13,1	15,1	17,8	21,0	24,9	22,1	22,2	24,1
Zadluženost celkem	0,0	0,0	1,3	1,5	2,9	7,7	10,4	14,6	20,9	19,1	22,3
Rozdíl	4,4	6,9	11,2	11,6	12,2	10,1	10,6	10,3	1,2	3,1	1,8

Regionální rady regionů soudržnosti i v roce 2011 vykázaly velmi nízkou zadluženost (1,1 mil. Kč), jejíž hodnota byla mírně vyšší než hodnota vykázaná za rok 2010. Tato částka je tvořena přijatou návratnou finanční výpomocí mezi rozpočty a krátkodobým úvěrem.

Územní rozpočty v souhrnu ke konci sledovaného období vykázaly zadluženost ve výši **107,2 mld. Kč**, což je o 1,9 % (2,1 mld. Kč) více než v roce předchozím. Jedná se o dosud nejvyšší dosaženou hodnotu zadluženosti.

Tabulka č. 24: Stav na účtech a stav zadluženosti územních rozpočtů v letech 2001–2011 (v mld. Kč)

Ukazatel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Stav na účtech celkem	41,9	47,0	59,9	65,7	77,8	84,2	94,6	114,1	93,4	96,6	97,2
Zadluženost celkem	49,3	56,8	72,8	77,5	83,5	90,9	92,2	97,2	104,1	105,1	107,2
Rozdíl	-7,4	-9,8	-12,9	-11,8	-5,7	-6,7	2,4	16,9	-10,7	-8,5	-10,0

Stav finančních prostředků na bankovních účtech rozpočtového hospodaření obcí a DSO, krajů, regionálních rad a na běžných účtech příspěvkových organizací územních samosprávných celků se meziročně zvýšil o téměř 0,6 mld. Kč (0,6 %) na **97,2 mld. Kč**.